UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

POČÁTKY PATOLOGICKÉHO HRÁČSTVÍ U MLADÉ GENERACE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce: Vypracovala:

PhDr. Alena Plšková Miroslava Joklová

BRNO 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Počátky patologického hráčství u mladé generace“ zpracovala samostatně a použila jen materiály uvedené v seznamu literatury.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Brno 21.4. 2012

Joklová Miroslava

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za vedení a odbornou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Děkuji všem respondentům za ochotu, s jakou vyplnili dotazníky. Poděkování patří též ředitelkám škol za spolupráci, které si cením.

Děkuji také mé rodině, a především manželovi, kamarádům, za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé bakalářské práce.

Joklová Miroslava

Sokrates: „Kdy myslíš, že bude rozumný člověk více bojovat proti bolesti a více se jí bránit – když se na něj budou dívat lidé jemu podobní, nebo když se ocitne o samotě sám se sebou?“ Glaukon: „Více, když se na něj budou dívat.“

Platon

OBSAH

ÚVOD **2**

1. **Patologické hráčství** 4
   1.1 Definice patologického hráčství 5
   1.2 Druhy her 7
   1.3 Stádia závislosti 11

2. **Mladá generace a patologické hráčství** 16
   2.1 Generace 16
   2.2 Ohrožené skupiny 17

3. **Patologické hráčství a rodina** 21
   3.1 Rodina a výchova jako primární činitel 21
   3.2 Motivace mladé generace 25
   3.3 Komunikace v rodině 28

4. **Praktická část** 35
   4.1 Metody, cíle výzkumu a stanovení hypotéz 35
   4.2 Výběr respondentů 36
   4.3 Zpracování a interpretace získaných údajů 36

ZÁVĚR **47**

RESUMÉ **50**

ANOTACE **51**

KLÍČOVÁ SLOVA **51**

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY **52**

SEZNAM PŘÍLOH **54**

ÚVOD

„S životem je to jako se hrou. Nezáleží na tom, jak je dlouhá, nýbrž na tom, jak se hraje.“

Lucius Annaeus Seneca

U výběru tématu bakalářské práce jsem měla jasno hned v první chvíli, protože mě k němu přivedla osobní zkušenost s hráči v mém blízkém okolí. Pracuji v sázkové kanceláři a mám k těmto lidem velmi blízko, dále mě k tomuto tématu přivedla tragická smrt osoby mi blízké. Posledních sedm let se pohybuji v prostředí hazardních hráčů a i přes osobní zkušenosti s hráči se nestačím divit, o jak zákeřnou formu závislosti se jedná. Prostudovala jsem dostupnou literaturu, které vládnou autorská díla Karla Nešpora, primáře psychiatrické léčebny v Praze – Bohnicích.

Pro svoji bakalářskou práci jsem si zvolila oblast závislostního chování, kde jsem se zaměřila na gamblerství, především u mladé generace, protože právě oni jsou daleko více náchylní k závislostem, než ostatní lidé. Primárně gamblerství ovlivňuje závislého člověka, sekundárně má pak dopad na život blízkých. Člověk si nevybírá do jaké rodiny se narodí, ale může částečně ovlivnit, kam ho život zavane. Je velmi důležité vést naší mladou generaci tak, aby nepropadla gamblérství. Na rozdíl od závislostí na alkoholu a drogách se závislost na hazardních hrách na člověku téměř nedá poznat z jeho fyzické stránky. Zde je skryta zákeřnost této závislosti.

Patologické hráčství je stále častěji se vyskytující patologický jev v České republice. I když toto nežádoucí chování ničí jednotlivce i rodiny a má často souvislost s páchaním trestné činnosti, stát nepovažuje za nutné tento problém řešit. Tvoří zákony a tiše sleduje narůstající zisk z hazardu ve státní pokladně. Přirovnala bych tento trend k alkoholismu, který je také společností veřejně tolerován. Paradoxně se u alkoholu a kouření setkáváme se zákazy a vysokými daněmi, na rozdíl od problematiky patologického hráčství, na které běžná společnost pohlíží nezúčastněně a následky bagatelizuje většinou do doby, než se to začne týkat jich samých nebo lidí z blízkého okolí. Ze zkušenosti v mém blízkém okolí vím, že patologické hráčství je velice individuální, ať se to týká projevů nebo prožívání. Na první pohled není hned tak jasné, většinou je odhaleno a začne se léčit, až v momentě, kdy dojde k nějaké závažné životní

situaci. Individuální je proto, že každý člověk je osobnost, a každý má jinak silnou vůli bojovat.

„Osobnost je organizovaný celek duševního života, v němž je integrována biologická, sociální a psychologická stránka jeho existence v dynamickou strukturu individuálních vlastností, která je vlastní pouze jednomu člověku a kterou se odlišuje od ostatních lidí.“[1]

Pravdou je, že existuje mnoho institucí na pomoc patologickým hráčům, ale nejsou u gamblerství tak známé jako u jiných závislostí. V této rovině je důležité klást důraz na prevenci již ve školním věku a nabídnout mladé generaci dostatečný výběr volnočasových aktivit. Nedostatek volnočasového vyžití, méně kvalitní vztahy se členy rodiny a vrstevníky a řada dalších faktorů vytváří časovanou bombu, která se u rizikových skupin může spustit kdykoliv.

Cílem mé práce není jen shromáždit fakta o patologickém hráčství, ale snažila jsem se poodhalit, že patologické hráčství vzniká již v mladém věku. Netýká se pouze chlapců, ale i dívek. Prevence je nedostatečná.

V teoretické části jsem shrnula informace o gamblerství, zařazení do závislostí, oblasti gamblingu, ohrožené skupiny, rodinu jako primární prevenci a komunikaci jako možnost prevence. V empirické části zahrnuji výzkum mezi studenty středních škol formou dotazníku. Výzkum odpovídá na to, jaký potenciál při vzniku závislosti mají aspekty, jako rodina, mimoškolní aktivity, nadbytek volného času, kvalita mezilidských vztahů a další. Výzkum také odpovídá na otázku, zda je hráčství mezi mladými lidmi nebezpečné. Odpovědi korespondují s fakty teoretické části a poukazují na fakt, že i dívky se stávají patologickými hráči.

„*Sama závislost je aktivním, dynamickým dějem, který odráží vzájemné vztahy vyjmenovaných faktorů. Vznik závislosti je postupný, kdy chroničnost je jedním ze základních rysů závislosti… Závislý člověk žije způsobem života, který nechce nebo nemůže změnit.“*[2]

[1] Vízdal, F.: *Základy psychologie*, IMS, Brno, 2009, s. 146
[2] Mühlpachr, P.: *Sociopatologie*, IMS Brno, 2009, s. 56

1. PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ

Co to vlastně je hráčství? Určitě si každý z nás tuto otázku někdy položil, a asi nás nenapadlo nic jiného, než že je to pouze nějaký druh hry. Hra je pozitivní forma využití volného času a provází lidstvo jeho dlouhým vývojem. Hra je považována za člověku přirozenou činnost sloužící k zábavě a relaxaci. Uvolňuje tvořivost, fantazii a v neposlední řadě je prostředkem k navázaní mezilidských vztahů.

„*Patologické hráčství – porucha spočívající v častých opakovaných epizodách hráčství, které převládají na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků.*“[3]

„*Porucha se projevuje opakovanými epizodami hráčství (minimálně dvě nebo více epizod hráčství v průběhu jednoho roku), které dominují v životě postiženého jedince a vedou k poškození rodinných, sociálních, pracovních a materiálních hodnot a k zadlužení.*“[4]

„*Hra – game, play. Specifická lidská činnost, která se často řídí zvláštními pravidly.*“[5]

Hra provází každou formu života na naší planetě. Nejvíce vidět je však u našich dětí, které věnují hře veškerý čas. Hra jako zábava, pohyb a kontakt s dalšími jedinci jim umožňuje na jedné straně fyzický i psychický rozvoj, na straně druhé jim poskytuje nekonečnou dávku radosti a štěstí. Pohlížíme-li na život jedince z hlediska hry a hraní dochází k určitému paradoxu. Nejprve dítě rozmazlíme množstvím zábavy, radosti a štěstí, které mu pak s přibývajícím věkem odebíráme a nahrazujeme povinnostmi a zodpovědností. Tedy touha hrát si – jako lehkovážné, zábavné a osvěžující počínání, je nám přirozeně dána již před uplynutím našeho dětství. Kde je tedy hranice mezi hrou a hraním.

„*Hra je typickou dětskou aktivitou a v procesu socializace daného jedince sehrává velmi významnou roli. Má velkou stimulační hodnotu, je zdrojem velkého množství rozvojetvorných podnětů, a to jak v oblasti poznávací, tak i v oblasti psychosociální.*

[3] Nešpor, K.: *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*, Portál, Praha, 2003, s. 30
[4] Tkáč, J.: *Patologické závislosti*, IMS, Brno, 2008, s. 54
[5] Jandourek, J.: *Sociologický slovník,* Portál, Praha, 2007, s. 99

V herních aktivitách se dítě učí novým dovednostem a získává řadu praktických praktických zkušeností. Hra je pro dítě, zejména předškolního věku základním stimulačním nástrojem pozitivně ovlivňujícím jeho celkovou genezi.“[6]

Dnešní uspěchaná a stresující doba zahání některé lidi do herního světa, kde se snaží zaplnit prázdná místa svého života a nabudit si libé prožitky. Může docházet ke ztrátě svobodného rozhodnutí zda hrát, nebo nehrát a vztah ke hře se mění v neodolatelné nutkání, které závislého člověka rozhodně neobohacuje, ale utápí ve vlastních myšlenkách, strachu a vlastní neschopnosti si vyhledat pomoc.

Na celém světě narůstá počet těch, kteří neovládají své hraní. Herní průmysl je čím dál více vynalézavý a přináší těmto lidem stále větší možnosti zábavy. Nejvíce závislí jsou muži mladšího věku. Lidé trpící touto závislostí dávají do hry celý svůj život. Tento aspekt často vede ke ztrátě zaměstnání, rozpadu rodiny, finančním problémům, s kterými souvisí i kriminální činnost.

1.1. Definice patologického hráčství

Fenomén gamblerství je procentuálně málo četný, ale svým dopadem na člověka závažný. I když gamblerství není závislost, má ve všech ohledech se závislostmi hodně společného. Někteří označují gamblerství za typickou nelátkovou závislost.

Odborníci zabývající se patologickým hráčstvím ve své literatuře pouze opisují definici Světové zdravotnické organizace, která je uvedena v Mezinárodní statistické klasifikaci nemocí a přidružených zdravotních problémů (MKN-10).

„*Patologické hráčství podle Světové zdravotnické organizace (MKN-10): Porucha spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které převládají na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Lidé trpící touto poruchou mohou riskovat ztrátu zaměstnání, to, že se velmi zadluží, budou lhát nebo porušovat zákon, aby získali peníze nebo unikli placení dluhů. Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko ovládnout, spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní*

[6] Prunner, P.: *Psychologie gamblerství, aneb, Sázka na štěstí,* Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, s. 26

a okolností, které tuto činnost doprovázejí. Toto zaujetí a puzení se často zvyšuje v období, kdy je život stresující. K diagnostickým vodítkům patří trvale se opakující hráčství, které pokračuje a často i vzrůstá navzdory nepříznivým sociálním důsledkům, jako je zchudnutí, narušené rodinné vztahy a rozkol osobního života. Patologické hráčství bychom měli rozlišovat od:

a) hráčství a sázkařství (časté hraní pro vzrušení nebo jako pokus vyhrát peníze: lidé této kategorie budou svůj zvyk pravděpodobně držet na uzdě, když budou muset čelit těžkým ztrátám nebo jiným nepříznivým důsledkům)

b) nadměrné hráčství u manických pacientů

c) hráčství u sociopatických osobností (u těchto lidí se vyskytuje širší trvalá porucha sociálního chování, která se projevuje agresivními činy nebo jinak výraznými projevy nedostatku zájmu o blaho a city jiných lidí).“[7]

Mezinárodní klasifikace nemocí z roku 1993 zařazuje patologické hráčství mezi tzv.:„návykové a impulzivní poruchy.“

„*Patologické hazardní hráčství podle Americké psychiatrické asociace (DSM-IV): Trvající a opakující se nepřízpusobivé chování ve vztahu k hazardní hře, jak ukazuje pět (nebo více) z následujících znaků:*

1. Zaměstnává se hazardní hrou.

2. Aby docílil žádoucího vzrušení, musí zvyšovat množství peněz vkládaných do hazardní hry.

3. Opakovaně se hráč pokoušel hru ovládat, redukovat nebo s ní přestat.

4. Když se pokouší snížit hazardní hru nebo s ní přestává, cítí neklid a podrážděnost.

5. Používá hazardní hru jako prostředek, jak uniknout problémům nebo mírnit dysforickou náladu.

[7] Nešpor, K.: *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*, Portál, Praha, 2003, s. 30-31

6. Po ztrátě peněz při hazardní hře se následujícího dne k hazardní hře vrací, aby je vyhrál nazpět.

7. Lže příbuzným, terapeutovi nebo jiným lidem, aby tak zakryl rozsah svého zaujetí hazardní hrou.

8. Dopustil se ilegálních činů jako padělání, podvodů, krádeží nebo zpronevěry kvůli hazardní hře.

9. Ohrozil nebo ztratil kvůli hazardní hře signifikantní vztahy, zaměstnání, vzdělání nebo kariéru.

10. Spoléhá na druhé,aby mu poskytovali finanční prostředky, čímž by se mírnila zoufalá finanční situace, do které se dostal kvůli hazardní hře.“ [8]

Asi se shodneme na tom, že patologické hráčství, i když není bráno jako závislost v pravém slova smyslu, má se všemi závislostmi mnoho společných rysů, ať už jsou to, plýtvání času, který problém zabírá, zhoršené sebeovládání, nervozita, agresivita a deprese.

„*Gambler se stává chorobně závislý na hře, ztrácí schopnost sebekontroly a autokorekce.“*[9]

1.2. Druhy her

HRY NEHAZARDNÍ

Hráč si v tomto případě kupuje čas a z toho vyplývá, že se o hazardní hru nejedná, protože hazard zde roli nehraje. Tyto hry mají bezesporu svá rizika. Dítě, které u nich stráví dlouhé hodiny, nebude mít čas na své povinnosti, komunikaci s okolím. Komunikace s vrstevníky se značně omezí, a díky tomu dítě nezíská potřebné dovednosti v mezilidských vztazích.

[8] Nešpor, K.: *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*, Portál, Praha, 2003, s. 31-32
[9] Mühlpachr, P.: *Sociopatologie*, IMS Brno, 2009, s. 90

Společenské hry - stolní

Provázejí nás a naše děti od začátku našeho chápání. Obvykle začínáme hraním pexesa, člověče nezlob se, dominem, šachy a mnoho jiných společenských her, které nám umožňují, jak rozvoj, výchovu i vzdělávání, tak především zábavu a radost. Jsou mimořádně vhodné pro všestranný rozvoj dítěte (procvičení paměti, zvládání pravidel hry, rozvoj matematických představ a logiky, rozvoj slovní zásoby, nácvik trpělivosti a schopnost dokončit hru, učit se, prohrávat, respektovat spoluhráče a komunikovat s nimi, rozvíjet fantazii).

Společenské hry – aktivní

Zapojují více pohybový aparát a udržují naše tělo fit. Jsou to různé míčové hry, švihadlo, přeskoky, podlézání, přelézání apod. Umožňují hodně pohybu, zábavy, kontaktu s ostatními cvičenci, opět zvládání pravidel hry, trpělivost, zvládat prohru a komunikaci.

Společenské hry – vzdělávací

Z našeho pohledu jsou velmi přínosné, ale pro děti bohužel, málo atraktivní, dalo by se říci nudné. Vzdělávací hry a programy by mohly výrazně pomoci mladistvým zaplnit volný čas. Chybí však dostatečný společenský zájem a podpora.

Elektronické hry

Mají pro děti a mladistvé více nevýhod než výhod. Chybí komunikace, pohyb, nezdravě namáhají oči, obsahují nevhodné výchovné parametry. Jsou však nejrozšířenější formou her. Dobré zvládání společenských her (vyjma elektronické podoby) svědčí o zdravém vývoji jedince.

Sportovní hry

Princip je založen na zvládnutí pohybu. Vyžadují určitou tělesnou zdatnost, šikovnost, výbavu. Rozvíjejí zejména fyzické schopnosti, zdatnost, odvahu, soupeření, vytrvalost, spolehlivost, spolupráci, překonávání překážek, zvládání prohry.[10]

[10] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 9-11

POČÍTAČOVÉ HRY

Počítačové hry (dále je PC hry) se staly nedílnou součástí dospívání většiny mladých lidí. V mladé generaci nenajdeme snad nikoho, kdo by počítačové hry neznal a nezkusil si nějakou zahrát. Rozdíl mezi počítačovými hrami a nehazardními hrami je jednoduchý. Zatímco sportovat lze venku jen za pěkného počasí a ke společenské hře je nutná účast více hráčů, u PC her si vystačíme sami jen se svou fantazií a osobním počítačem. Hraní PC her může při rozvoji jedince i prospět, ale musí být korigováno rozumnou mírou. Dochází při něm k trénování paměti, postřehu, strategie, získávání informací i prostorové orientace, ale také se zdokonaluje počítačové vzdělání. Nevýhodou hraní je izolovanost hráčů, kteří se na hře mohou stát závislí. Spojení mezi hraním počítačových her a závislostí na hazardní hře dosud nebyl prokázán, ale velké množství počítačových hráčů, díky neustálému kontaktu s internetem, neodolá a experimentuje s hraním hazardních her přes internet.

Mezi počítačové hry patří například – hry logické, arkády, RPG hry (role-playing games – hry na hrdiny), strategické hry a hry akční (patří mezi nejrozšířenější typ her i přes jejich brutalitu).

„Nejlepší rada, kterou lze v současnosti nabídnout, je založena na prosté úvaze: počítačové hry by neměly zabírat čas dítěte na úkor jiných, společensky založených činností. Při výběru her by se mělo postupovat pečlivěji, aby dítě zbytečně netrávilo svůj čas činnostmi, které se opakují stále dokola nebo které zobrazují nevhodnou míru fyzického násilí.“[11]

HRY HAZARDNÍ

U výherních her si hráč kupuje nejen svůj čas, ale také možnost výhry. Hazardní hry dělíme na lehké a těžké. Dělení vychází z výše vkladu a dle toho může hráč vyhrát nebo prohrát určitý obnos. Toto dělení však není zcela jasné, protože jednoho hráče malá prohra pobaví a pro druhého hráče stejná prohra představuje katastrofu. [12]

[11] Fontana, D.: *Psychologie ve školní praxi,* Praha, Portál, 1997, s. 59
[12] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 9-11

Kostky

Hra používaná již v pravěku. V jeskyních byly objeveny opracované kosti ve tvaru šestiboké kostky. Nejčastější variantou kostek v kamenných hernách je tzv. „craps“, při které hráči sází na nejrůznější kombinace dvou současně hozených kostek.

Karetní hry

Jejich počátky sahají až do Číny, do dvanáctého století. Karetní hry mohou být zábavnou společenskou hrou a jsou oblíbené i u dětí. Společenská hra s kartami se stává hazardní, jakmile se hráči dohodnou a hrají o peníze. Nejrozšířenější karetní hry jsou – kanasta, mariáš, poker, taroky, black jack a oko. Právě zmíněný poker zažívá v současné době v České republice obrovský „boom“. Ve velkých městech vznikají nové a nové herny a nebezpečnou variantou této hry jsou také online herny. Varováním mohou být i častěji se objevující televizní reklamní spoty na nejrůznější internetové pokerové herny.

Skořápky

Podvodní hráči nabízející, většinou na ulici, možnost výhry, kterou sami určovali. Nejprve tak, aby případný hráč vyhrál. Pak, po uzavřené sázce, vždy prohrál. I toto podvodné konání nese prvky hazardu.[13]

Sportovní sázky

Historii sportovního sázení dokazují již starověké hry gladiátorů a otroků, kde mohl vítěz získat nejen svobodu, odměnu, ale i smrt. Další nejčastější sázky v minulosti jsou „dostihové“. Možnost velké a rychlé výhry v dostizích byla a je velkým nebezpečím pro hazardní hráče. V České republice byla před rokem 1989 možnost tipování na výsledek sportu daná jen v SAZCE, to je česká akciová společnost provozující hazardní hry a sázky.[14] Proto nebylo mnoho patologických hráčů, neměli tolik možností, jakých je tomu dnes. Sázky „na koně“ jsou dnes možné v nejrůznějších formách. Ze své vlastní zkušenosti vím, že v každé sázkové kanceláři jsou speciální televizní obrazovky, v kterých jsou nahrané dostihy a každých deset minut je možno si vsadit

[13] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 9-11
[14] http://cs.wikipedia.org/wiki/Sazka

na nový dostih. Sázkové kanceláře přijímají sázky nejen na koně, ale i na výsledky sportovních utkání a ve své podstatě na výsledek čehokoliv (voleb, soutěží, událostí).

Automaty a kasina

Výherní automaty do listopadu 1989 v České republice prakticky neexistovaly. Pouze velmi málo „oficiálních" kasin vlastnilo výherní automaty, ale běžný občan se obvykle na takové místo za celý svůj život nedostal. Za to rok 1990, kdy byl prolomený zákaz podnikání soukromých osob, najednou vyvolal euforii v podnikání. Vše bylo najednou dovoleno a celá společnost nebyla připravena na nápor nebezpečí, spojená s příchodem podnikavých lidí, s vidinou snadně vydělaných peněz. Současný výskyt hracích automatů, loterijních terminálů a kasin na našem území je tak velký, že nemá obdoby v celé vyspělé západní Evropě.

Elektronické, internetové, telefonické sázení a hry

V dnešní době můžeme na trhu vidět nové formy her, které hráčům nabízejí další, daleko zákeřnější způsob hraní. Hráči jsou uzavřeni sami do sebe, nikdo nic neví, nikomu nic neříkají, protože jednak nemusí opustit svůj byt či zaměstnání a mají neomezenou nabídku a výběr. Tato forma hraní je pro dnešní mladou generaci, které technické novinky nedělají problémy, jak stvořená.

Výše uvedený výčet není zdaleka úplný. Hranice mezi hazardní a nehazardní hrou je velmi neostrá. Stejná hra může být hazardní, pokud se hraje o peníze a naopak je nehazardní, pokud se hraje jen tak, pro zábavu.[15]

1.3 Stádia závislosti

„*Když jsem hrál poprvé, tak jsem vyhrál. Začalo se mi to líbit a tak jsem chodil hrát častěji. Ze začátku jen za malé částky a pak za velké. Někdy to vyšlo, ale většinou ne. Když už jsem prohrál dost peněz, hrál jsem dál a říkal si teď už to musí vyjít a stejně to nevyšlo. (Patnáctiletý chlapec, kterého přivedl otec pro opakované krádeže peněz doma i sousedům).*"[16]

[15] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 9-11
[16] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 11

Fáze hráčského chtění je možné přirovnat k životu alkoholika. Lze je tedy rozdělit do určitých stádií:

Stádium výher

I závislost na hazardních hrách začíná nenápadně. Na začátku nepůsobí žádné překážky a žádné problémy, a je jen zábavou. Hráč sní o tom, že vyhraje a splní si tak sny. Nejhorší variantou pro začátečníka je, když vyhraje, což ho motivuje k další hře. Má představu, že má vše pod kontrolou a na hře vydělává. Toto stádium však netrvá dlouho a velmi brzy se radikálně obrátí.

Stádium prohrávání

Tady už začínáme hovořit o počátečním patologickém hráčství. Hra hráče úplně pohltí, ovládá celý jeho život, a především plýtvá veškerý jeho čas. Ještě na začátku se může hráč snažit hru regulovat a pokusit se hru ovládnout. Jakmile si hráč začíná půjčovat peníze, lže, tak se mu rozpadají rodinné a ostatní blízké vztahy, dostavuje se neklid, nervozita a podrážděnost.

Stádium zoufalství

Hráč už dluží mnoho peněz, které není schopen vrátit, přichází o přátelé, a především o dobrou pověst. Hra zabírá veškerý volný čas, a když nehraje, neustále přemýšlí, kde vezme další peníze a bude moci vyhrát. Neustále fantazíruje o pohádkové výhře, která zamete všechny jeho problémy pod práh. Začíná se projevovat deprese a výčitky svědomí. V tomto stádiu už jsou hráči úplně sami a opuštění. Při narůstajících finančních problémech dochází i k páchání trestné činnosti za účelem získání peněz. Situace se vyhrocuje a někteří si stěžují situaci požíváním alkoholu nebo omamných látek. Do poslední fáze se patologický hráč obvykle dostane za jeden až tři roky. U mladistvých však může být tento průběh mnohem rychlejší.[17]

„*Fázi sebevražedných pokusů a dopadů sociálních důsledků, jako je odsouzení za delikvenci, rozpad rodiny, označují někteří autoři za čtvrtou fázi závislosti – fázi beznaděje.*“[18]

[17] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 11-13
[18] Mühlpachr, P.: *Sociopatologie*, IMS Brno, 2009, s. 93

„*Stejně jako závislí lidé na alkoholu procházejí i lidé závislí na hrách různými stádii nemoci a uzdravování.*“[19]

Stádium uzdravení probíhá v několika na sebe navazujících časových intervalech, které se dělí do několika fází. Pozitivní je především to, že patologické hráčství je léčitelné.

Stádium kritičnosti

Hráč začíná hledat pomoc, většinou tak jedná ze své vlastní vůle a postupně získává naději. Přichází uvědomování si problému a končí svět fantazie. Přestává hrát a začíná opět pohlížet na život realisticky. Hráč sestavuje finanční plán na splácení dluhů. Dochází k hledání nového zaměstnání.

„*Do teďka mě šatila babička. Já jsem si za dva roky nekoupil ze svého vůbec nic. Ještě k tomu jsem nějaké věci prodal. Ale to se teďko všechno změní... Budu si říkat, jak jsem byl naivní, když jsem si myslel, že někdy můžu nad tím strojem vyhrát. Prostě, co jsem dělal, byl celý nesmysl. Nechápu, jak jsem tomu mohl takhle propadnout. (Patologický hráč ve fázi kritičnosti)*“[20]

Stádium znovuvytváření

Na základě svého finančního plánu začíná splácet dluhy. Postupně musí nahradit všechny škody, které způsobil. Má vytvořený konkrétní plán. Je schopen přijímat sám sebe jako osobnost. Zná své silné, ale i slabé stránky. Zlepšují se jeho vztahy v rodině (pokud nějaké zůstaly), také vztahy s kamarády a blízkými. Nachází nové zájmy a záliby. Postupně dochází ke zklidnění celé situace, vrací se sebeúcta. Rodina a přátelé mu začínají více důvěřovat. Více času tráví s rodinou. Postupně se mu vrací klid a je schopný řešit právní problémy.[21]

Fáze růstu

Bývalý hráč přichází k novému způsobu života. Snaží se na hru úplně zapomenout. Život se vrací do původních kolejí, pohotově řeší problémy, které s sebou život nese.

[19] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 13
[20] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 11
[21] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 11-13

Bývalý hráč chápe sám sebe, dokáže se ovládat, nezabývá se pouze svým vlastním já, ale začíná chápat druhé, dovede jim pomáhat.

Fáze uzdravování u patologických hráčů je zejména v motivačním tréninku. Pacient se učí překonat fantazie o hře a o výhře, odmítnout výzvy ke hře, vyhýbat se místům s hraním, nemyslet na hru. Trénuje uvědomění si, v čem bude jeho život šťastnější bez hraní. Důležité je nebát se nahlas vyjádřit pocity, myšlenky, představy, vzpomínky. Motivační trénink je nejdůležitější složkou celé terapie a probíhá ve všech fázích léčby. Důležité je také naučit se překonat bažení.

Bažení neboli „craving"

Pojem bažení pochází ze slova „craving", které vzniklo z angličtiny. Silná touha po hře se stává pravidelnou a jedinec jí těžce odolává. Bažení se dá považovat za projev každé závislosti. Bažení má různou intenzitu. Pocit vzrušení vzniká v okamžiku, kdy se setkáme s nějakým objektem hraní.

Pro patologického hráče může být takovým podnětem pouhá blikající čísla jackpotu na ulici nebo pouhá „nevinná" reklama v televizi. Jakmile se hráč dostává do fáze uzdravování a začíná abstinovat, je pro něho craving téměř nezvládnutelný. Je důležité, aby se hráč nevzdával a vytrval ve svém úsilí, protože intenzita touhy hraní na délce abstinence klesá.

Bažení lze považovat za zcela subjektivní. Bažení u patologických hráčů je popsáno jako silnější než u drogových nebo alkoholových závislostí. Na druhé straně bažení může vést k větší opatrnosti a bude se vyhýbat nebezpečným situacím.[22]

„*Vztah spouštěče, bažení, jeho zvládání a možného návykového chování lze shrnout následovně:*

1. možnost: Spouštěč může být zvládnut bez toho, že by se objevilo bažení.

2. možnost: Spouštěč vyvolává bažení. Bažení je zvládnuto a tím se oslabuje a mizí. Schopnost zvládání bažení vzrůstá.

[22] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 11-13

3. možnost: Spouštěč vyvolává bažení. Bažení může pak vést k recidivě nebo vyvolat prudký vnitřní konflikt a nepříjemný dušení stav, před nímž postižený uniká k návykovému chování. Recidiva návykového chování bažení ještě zesílí. (Připomínáme, že bažení má prokazatelně negativní vliv na paměť a reakční čas a může tak schopnosti zvládání oslabovat).

4. možnost: Dojde přímo k recidivě, aniž by se bažení objevilo (např. v případě, kdy spouštěč nastartuje automatické jednání, které si postižený téměř neuvědomuje). Recidiva pak vede ke vzniku bažení a to v bludném kruhu vede k pokračování recidivy.

5. možnost: Spouštěč vyvolá bažení, nedojde sice přímo k recidivě, ale člověk začne více vyhledávat spouštěče (např. rizikové situace, viz výše zmíněná "zdánlivě nevýznamná rozhodnutí"). To pak většinou vede k dalšímu posílení bažení a k recidivě."[23]

[23] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 12

2. MLADÁ GENERACE A PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ

2.1 Generace

Generací , ze sociologického hlediska, je označována většinou velká skupina lidí, kterou spojuje stejný styl života, určitý způsob myšlení a jsou socializováni přibližně ve stejné době.

„*Generace – generation (řec. Genos = rod) 1 Seskupení příbuzných věkových skupin nebo ročníků, které prošly socializačním procesem v podobných historických a kulturních podmínkách. 2 Seskupení lidí, kteří prodělali podobnou historickou zkušenost. 3 Označení příslušníků téhož myšlenkového, politického nebo uměleckého hnutí. Klasická doba trvání jedné g. uváděná dříve na 25-30 let se v moderní společnosti zkracuje. Pojem g. má smysl používat v rozvinuté společnosti, kde dochází k vývoji a změně. Někdy se jako synonyma ke g. používají pojmy vrstevníci, kohorty, pokolení. O g. fiktivní se mluví tam, kde k ní náleží lidé narození v krátkém časovém rozmezí.*“[24]

Dále je označování skupiny za generaci hojně užíváno v uměleckých oblastech, kde však, spíše než věkovou blízkost, značí příslušnost ke stejnému uměleckému proudu a vyznávání stejné filosofie.

Počtem uplynulých generací bývá také přibližně vymezována délka časového úseku. Pak délka trvání jedné generace odpovídá vzniku jedince a okamžikem vzniku jeho potomka. Délka trvání jedné lidské generace odpovídá přibližně průměrnému věku žen při porodu. Délka trvání lidské generace se v současnosti prodlužuje, což odpovídá trendu ve většině zemí Evropy. Díky současnému prodlužování celkové průměrné délky lidského života se na světě potkávají čtyři současně žijící lidské generace.[25]

„*Mládí – youth Fáze životního cyklu mezi dětstvím a dospělostí charakterizována dokončováním fyzických změn organismu započatých v pubertě, přípravou na převzetí rolí dospělého, odpoutáváním od primární rodiny, hledáním nových autorit a konkrétnější přípravou na budoucí povolání. Prožitek krize dospívání v m. je způsoben*

[24] Jandourek, J.: *Sociologický slovník,* Portál, Praha, 2007, s. 91
[25] http://cs.wikipedia.org/wiki/Generace, 19. 2. 2012

především různou rychlostí biologického, psychického a soc. vývoje dospívajícího. Biologicky je např. dospívající připraven k sex. životu a reprodukci, ne vždy však psychicky a téměř nikdy sociálně. Časově se m. obtížně vymezuje. Jeho počátkem může být dokončení základní školní docházky a koncem vstup do zaměstnání a založení vlastní rodiny.“[26]

Spojením slov generace a mládí vzniká pojem „mladá generace“, která se vyznačuje především věkem, specifickým myšlením a životním stylem.

2.2 Ohrožené skupiny

V každém věkové období se objeví pohnutky s hrou začít. Ať už začneme mladistvými a skončíme u seniorů. Starší lidé začínají hrát kvůli stereotypnímu způsobu života, snaze zapojit se do společenské interakce nebo kvůli iluzi si k penzi přivydělat. Dospívající mají tendence se vyrovnat dospělým. Motivací může být i nápodoba lidí z blízkého okolí. Překvapující je, že závislý v okolí nepůsobí jako odrazující činitel pro dospívající. Mladiství následky patologického hraní v tomto případě potírají. Jak alkoholismus, tak i patologické hráčství, není vrozené. Některé skupiny jsou ale ohroženy více, než ty druhé, a proto by měly být více vnímavější pro to, co dělají a také by měly být více opatrnější a obezřetnější.

„skupina riziková (group at risk) skupina ohrožená urč. negativním jevem v míře vyšší než ostatní populace“[27]

V dnešní době, kdy mladí lidé mezi sebou nedělají velké rozdíly, dívky a chlapci se srovnávají snad ve všech oblastech, můžeme očekávat trend vyrovnávání se počtu žen propadajícím hraní s hrajícími muži, jako se to stalo u jiných závislostí. Ženy však mají jinou motivaci ke hře, než je to u mužů, a na neštěstí pro ně je u nich zřetelně rychlejší vznik závislosti i přesto, že preferují hry, které nevzbuzují takové vzrušení např. loterii.

Hráčstvím je ohrožená celá populace.U všech závislostí lze označit některé skupiny za více ohrožené. Jsou jimi:

[26] Jandourek, J.: *Sociologický slovník,* Portál, Praha, 2007, s. 160
[27] Hartl, Hartlová: *Psychologický slovník*, Portál, Praha, 2000, s. 542

Děti a mladiství

U dětí a mladistvích vznikají závislosti všeho druhu, a to včetně patologického hráčství, mnohem rychleji. Finanční obnos, který mladí lidé potřebují na hraní, získávají především trestnou činností, protože jim tyto prostředky z kapesného a brigád nemohou stačit. Policisté v Praze označili právě hazardní hru za častý důvod toho, proč nezletilí pachatelé vykrádají auta.[28]

Muži

„Muži jsou z hlediska pohlaví naprosto dominantní rizikovou skupinou. Lze konstatovat, že patologické hráčství je fenomén mužské populace, přesto i v této oblasti jsou patrné emancipační snahy.“[29]

Patologické hráčství zaznamenalo závislost na hraní u žen. U žen je tento problém ještě více citlivější, protože na rodinu jako celek působí hráčství matky daleko hrozivěji a intenzivněji, než hráčství otce.

Profesionální hráči

Profesionální hráči jsou schopni na hazardní hře nějaký čas vydělávat. Je tomu tak například u karetních hráčů. Riziko, že propadnou patologické hráčské vášni, je u profesionálů značné. Lidé provozující profesionální hazardní hráčství jsou schopni chladně uvažovat, naučit se různé triky, podvody a dovednosti a díky nim vydělat peníze. Když se z nich stanou patologičtí hráči, tyto dovednosti se rychle vytrácí, zapomenou na logické uvažovaní a začnou hrát nesmyslným způsobem. [30]

Z mého okolí jsem poznala tři profesionální hráče. První vyhrál pět milionů korun. Koupil si dům, vyhrál auto, a dnes o něm nikdo nic neví. Druhý vypadá jak troska. Denně sází, lže manželce, své děti při sázení nechává samotné v autě, aby to neprozradily manželce a všem vykládá, jak se má dobře. Ten třetí se před půl rokem zastřelil a nechal po sobě děti a ženu s velkým dluhem.

[28] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 14
[29] Mühlpachr, P.: *Sociopatologie*, IMS Brno, 2009, s. 93
[30] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 14

Nebezpečná povolání

„Pacientka, NB, 22 let Udává, že patologické hráčství jako problém vnímá poslední rok. Pracuje v herně jako číšnice, občas tam „něco hodila“ nikdy tomu nějak nevěnovala pozornost, asi před rokem a čtvrt odešel kolega číšník, protože cítil, že to nezvládá.“[31]

Mezi tato povolání patří především číšníci, majitelé restaurací (v restauracích jsou umístěné hrací automaty), zaměstnanci různých sázkových kanceláří (jsou to lidé, kteří mají k dispozici volné finanční prostředky, málo kontrolovatelné), a především jsou to lidé, kteří mají možnost styku s hazardní hrou. Dále to jsou povolání, kde člověk získává velké a nepravidelné příjmy, a kde se pracuje s velkými finančními prostředky.[32]

Děti hyperaktivní s poruchami pozornosti

Tyto děti jsou více ohroženy než běžná populace stejné věkové kategorie. Je až s podivem, že tyto děti, které nevydrží klidně sedět ani jednu vyučovací hodinu a rodiče pak tyto ratolesti neustále omlouvají, že trpí ADHD syndromem (attention deficit hyperaktivity disorder – porucha pozornosti s hyperaktivitou), pak dokáží u automatů strávit i mnoho hodin bez přerušení. U dětí trpí ve velké míře páteř, a oční aparát. Pro organismus, který je ve vývoji, má dlouhodobé sezení v jedné pozici a nedostatek vhodné pohybové aktivity za následek trvalé, nepříznivé změny, se kterými se jedinec potýká celý život. Ale pozor, řada patologických hráčů byla v dětství zcela bezproblémová a problém se u nich vytvořil až v dospělosti.[33]

Nezaměstnaní nebo ti, kteří selhali ve škole nebo učení

Latinské přísloví říká: „Zahálka plodí neřest“. Lidé si většinou myslí, že nezaměstnaní se nudí, a proto hrají automaty. To je omyl. Pozor: Nezaměstnanost je častěji důsledek hazardní hry, než-li její příčinou. Nic nedělání nebo neuplatnění se v životě, nenaplnění svých přání, snů a tužeb vede často ke skepsi.[34]

[31] Tkáč, J.: *Patologické závislosti*, IMS, Brno, 2008, s. 55
[32] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 14
[33] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 14
[34] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 14

Někteří další...

Do této skupiny ohrožených lidí by mohli patřit všichni ti , kteří se ocitli ve vážné životní situaci, s níž si nedovedli poradit, nebo se s ní nedokázali vypořádat. Patřily by sem i děti citově strádající, na které neměli rodiče čas, nebo děti týrané, také ti, kdo mají problémy s alkoholem, s drogami, lidé, kteří přeceňují význam peněz ... a tak bychom mohli pokračovat. Ohroženi jsou v určité míře téměř všichni.[35]

„Vážněji nestonal, jen v 6 letech zlomenina ruky. Psychiatricky neléčen, v bezvědomí nikdy nebyl, operace neprodělal. Dětství měl spokojené, vztahy rodičů dobré ... (Z chorobopisu patologického hráče, věk 31 let.)“[36]

[35] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 14-15
[36] Nešpor, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*, Sportpropag, Praha, 1999, s. 15

3. PATOLOGICKÉ HRÁČSTVÍ A RODINA

3.1 Rodina a výchova jako primární činitel

Rodina je první sociální prostředí, do kterého se dítě narodí nebo přichází. Dítěti se zde dostává výchovy, naučí se různým zvykům, tradicím. Probíhá zde proces socializace, učí se kouzlu komunikace. Rodina je významným činitelem v utváření sociálních kompetencí. Dítě potřebuje být v interakci s ostatními členy rodiny.[37]

Rodina je pro dítě jedno z nejpřirozenějších míst. Je nepostradatelnou a nenahraditelnou institucí i pro dospělého člověka, natož pro dítě. Předávají se zde hodnoty z generace na generaci. Její role v životě člověka je nezastupitelná. Rodina stojí na počátku rozvoje osobnosti každého dítěte, a proto má možnost toto dítě v rozhodující fázi vývoje ovlivňovat.[38]

FUNKCE RODINY

Každá rodina plní určité funkce, které mají význam jak pro jedince, tak pro celou společnost. Funkce rodiny jsou:

Biologicko-reprodukční funkce

Společnost potřebuje určitou reprodukční základnu pro svůj rozvoj. Je důležité, aby se rodil takový počet dětí, jenž by naplnil perspektivy společnosti.

Sociálně-ekonomická funkce

Rodina je chápána jako důležitý prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Všichni členové se zapojují do výkonu nějakého povolání. Poruchy ekonomické funkce se pak odráží v hmotném nedostatku rodin a velmi často bývají důsledkem nezaměstnanosti.[39]

[37] Bakošová, Z.: *Sociálna pedagogika jako životná pomoc*, Bratislava: Vydavatelstvo public promotion, 2008, s. 11
[38] Kraus, B.: *Základy sociální pedagogiky*, Portál, Praha, 2008, s. 79
[39] Kraus, B.: *Základy sociální pedagogiky*, Portál, Praha, 2008, s. 80-83

Ochranná, zaopatřovací, pečovatelská funkce

Tato funkce v rodině zajišťuje především životní potřeby biologické, hygienické, zdravotní, a to nejen u dětí, nýbrž u všech členů rodiny.

Socializačně-výchovná funkce

Rodina dítě učí přizpůsobovat se životu. Učí ho základním návykům a způsobům chování, které jsou důležité pro společnost.

„Ústřední úlohou socializačního procesu v rodině zůstává příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života.“[40]

Funkce relaxační

Rodina nesmí zapomínat na rekreaci , zábavu, relaxaci. Tyto aktivity by se měly týkat všech členů rodiny, i když pro děti mají význam největší. Je velmi důležité, že rodina tráví volný čas pohromadě, a při tom se věnují zájmovým činnostem a tráví společně dovolenou.

Funkce emocionální

Tato funkce je zásadní a nezastupitelná. Nikdo nevytvoří citové zázemí, pocit lásky, jistoty a bezpečí, než rodina.[41]

Rodiče ovlivňují chování svých dětí vlastními názory, přesvědčeními a postoji.
Jako mimořádně významný faktor můžeme vnímat rodičovskou toleranci vůči deviantnímu chování, protože právě rodiče jsou ti, kteří většinou nechtějí vidět to, co vidí všichni ostatní. Jsou tři rozličné charakteristiky rodičů, na základě kterých může být predikována tendence k rizikovému chování. Jsou to rizikové aktivity, kterých se účastní samotní rodiče, postoje rodičů k rizikovému chování obecně a v neposlední řadě podoba interakcí mezi rodiči a dětmi.

[40] Kraus, B.: *Základy sociální pedagogiky*, Portál, Praha, 2008, s. 82
[41] Kraus, B.: *Základy sociální pedagogiky*, Portál, Praha, 2008, s. 80-83

VÝCHOVA

Výchova je celoživotní a plánovitý proces. Je to záměrná lidská činnost, která všestranně formuje osobnost každého jedince. Záměrně působí na složky kognitivní (rozumovou), emotivní (citovou, afektivní) a konativní (zaměřenosti, akční, vegetativní, senzomotorická).[42]

Rodina, jako primární sociální skupina má na výchovu velký vliv, protože nastupuje v počátečním období života člověka. Je důležitá pro utváření charakteru, citovým zázemím a útočištěm, je to vlastně výchovná instituce. Z hlediska výchovného procesu má proto rodina neodmyslitelné postavení. Značná část rodin si neuvědomuje, že první tři roky života jsou velmi důležité. Začíná s výchovou později a počáteční období života dítěte zameška. Rodinná výchova má největší význam a výsadní postavení po celé předškolní období, po nástupu do školy výchovné role slábnou a nastupují další výchovní činitelé.
V rodinné výchově dochází často k chybám, protože ve většině případů se neodehrává na profesionální úrovni a má dopad na vychovávaného, kterého tyto chyby mohou poznamenat na celý život. Nejčastější chyby v rodinné výchově jsou:

Přílišná přísnost

Rodiče jsou příliš přísní a vyžadují po dítěti výkony, které přesahují jeho schopnosti. Přejí si, aby dosahovalo perfektních výsledků jak ve škole, tak v zaměstnání. Většinou se tak děje na úkor citové vybavenosti dítěte. Dítě je zahnáno do kouta, uzavírá se, ztrácí sebedůvěru, je nejisté, smutné a nešťastné. Někdy dochází i k vážným nervovým poruchám.

Přílišná láska

Všeho moc škodí, a tak i přílišná láska může způsobit vážné komplikace v životě jedince. Rodiče ze strachu o dítě omezují jeho samostatnost, odstraňují z cesty každou překážku, vše zakazují a nedovolí dítěti nic udělat. Rodiče tak omezují možnosti svobodného rozhodování, a to může mít vážné důsledky na rozvoji psychiky.[43]

[42] Kraus, B.: *Teorie výchovy*, IMS, Brno, 2006, s. 5
[43] Kraus, B.: *Teorie výchovy*, IMS, Brno, 2006, s. 27-28

„Do této oblasti můžeme zahrnout ještě jeden nežádoucí výchovný přístup a to erotizující, který se projevuje přílišným laskáním, objímáním, mazlením. To může urychlovat sexuální vývoj a může vést k určitým poruchám v sexuální oblasti.“[44]

Nedostatek citu

Láska, projevy citů, pocit bezpečí jsou to nejcennější, co dítěti rodiče mohou dát. Jsou však i rodiče, kterým na dětech nezáleží, chovají se k dětem odmítavě, nevšímavě, někdy až nepřátelsky, a dokonce je pokládají za zátěž.

Nedostatek času

Děti trpí nedostatkem kontaktu s rodiči, kteří nemají čas, jsou neustále ve spěchu. Nenajdou si chvilku, aby s dítětem poseděli, pohráli si a popovídali. Rodiče jsou dětem cizí.

Lhostejnost

Tento nezájem rodičů vede k neuspokojování citových potřeb. Rodiče nereagují ani na pozitivní, ani na negativní projevy. Takový to přístup se objevuje u dětí nechtěných, nebo u rodičů, kterým chybí pocit zodpovědnosti, někdy bývá důsledkem určitých deviací v rodině (alkoholismus, závislosti….).

Narušené vztahy v rodině

Výchova se těžko realizuje, když jsou rodiče nevhodnými vzory, protože jejich chování je bohaté na konflikty, násilí a hrubost. Děti se s těmito konflikty neumí psychicky vyrovnat, což má za následek špatné chování.[45]

„Závěrem možno shrnout, že výchova v rodině je procesem velmi složitým, podmíněným řadou faktorů (věkem rodičů, strukturou rodiny, ekonomickými podmínkami, kulturní úrovní, vzděláním rodičů ad.) a proto také rodiče sami někdy marně hledají odpověď

[44] Kraus, B.: *Teorie výchovy*, IMS, Brno, 2006, s. 27
[45] Kraus, B.: *Teorie výchovy*, IMS, Brno, 2006, s. 27-28

na otázku, proč se jim výchova nedaří, kde udělali chybu v případě, že výsledky nejsou takové jaké očekávali, či jaké by si přáli.“[46]

„I v naší výchovné činnosti musí být střední cesta. Střední cesta leží mezi naší velkou prací, věnovanou společnosti a naším štěstím, tím, co my dostáváme od společnosti. Ať se rozhodneme pro jakoukoliv methodu rodinné výchovy musíme najít míru, a proto je třeba vychovávat v sobě cit pro úměrnost“.[47]

Dobrá výchova v rodině a její výsledky mohou být ohroženy negativními vlivy, které působí mimo rodinu. Ale to platí i naopak. Některé příznivé okolnosti života mimo působnost rodiny mohou do určité míry vyvážit některé nedostatky výchovy v rodině.[48]

3.2 Motivace mladé generace

„Motivace je proces a současně i souhrn hybných sil nebo-li motivů, které energizují (aktivují) a usměrňují chování, určují jeho intenzitu (míru úsilí vynaloženého na dosažení cíle) a délku jeho trvání. Takto navozené chování směřuje k uspokojení určité potřeby, které je doprovázeno emočním prožitkem, který souží jako signál určité potřeby, a stimuluje chování zaměřené na její uspokojení.“[49]

Motivace je důležitá pro všechny kroky v budoucím životě, a je proto velmi podstatné, aby rodiče svoje děti vedli správným směrem a neustále je pozitivně motivovali. Motivace vzniká jako výsledek interakce vnějších a vnitřních podmětů, incentiv a introtiv. Mezi incentivy řadíme odměny, tresty, zákazy, přání, pobídky. Mezi introtivy pak patří naše potřeby, pudy, instinkty, zájmy, zvyky, postoje, dále také hodnoty a cíle.[50]

V oblasti léčby závislostí je motivace stěžejním bodem. Patří mezi čtyři faktory, které podporují úspěšnost léčby. Můžeme říci, že patří mezi nejdůležitější. Dalšími faktory jsou stádium závislosti, kvalita osobnosti jedince a okolí, ve kterém se pohybuje, včetně

[46] Kraus, B.: *Teorie výchovy*, IMS, Brno, 2006, s. 28
[47] Makarenko, A. S.: *O výchově dětí v rodině*, Nakladatelství literárního sdružení učitelského, Dědictví Komenského, Praha, s. 84
[48] Nešpor, K.: *Vaše děti a návykové látky*, Portál, Praha, 2001, s. 24
[49] Vízdal, F: *Základy psychologie*, IMS, Brno, 2009, s. 109
[50] Vízdal, F: *Základy psychologie*, IMS, Brno, 2009, s. 110-111

sociálního okolí. Motivace se mění, a lze ji ovlivňovat. Každý rodič by měl neustále hledat motivy, které vedou děti správným směrem, aby v budoucím životě nemusel hledat chyby, především sám v sobě.

„ Motivy jsou faktory, které aktivizují lidské chování, zaměřují je na určitý cíl a v tomto směru je udržují po určitou dobu. Takto navozené jednání směřuje k uspokojení určité potřeby.“[51]

Zdrojem motivu může být potřeba, jež se stává impulsem k jednání. Potřeby, které se rozvíjí na vrozeném základě a jsou stimulovány působením vnějšího prostředí, zejména pak sociálními vlivy, jsou psychické a psychosociální potřeby. Psychosociálních potřeb je mnoho. Jejich dělení závisí na přístupu autora, na teoretickém východisku. Teoretická východiska:
Psychoanalytická teorie S. Freuda zdůrazňující význam pudových potřeb.
Individuální psychologie – představitel **A. Adler** a potřeba dosáhnout úspěchu.
Humanistický směr – představitel **C. Rogers** a potřeba seberealizace.
Teorie komplexního pojetí potřeb – představitel **A. Maslow** a jeho hierarchie potřeb.
Psychosociální teorie – představitel **E. Fromm** a potřeba vztahů mezi jedincem a společností. Psychické potřeby dle různých autorů jsou obdobné:[52]
Každý autor zdůrazňuje něco jiného, ale základní psychické potřeby jsou obdobné:

Potřeba bezpečí

Potřeba bezpečí představuje zdroj citové jistoty, potřebu na bázi emoční zkušenosti, stabilních a dobrých vztahů. Tato potřeba je specifická pro rané období vývoje. Pocit bezmocnosti a strachu může nepříznivě ovlivnit rozvoj osobnosti.[53]
„Z. Matějček (1994) zdůrazňuje význam prvotních emocionálních vztahů, především vazby s mateřskou osobou, ale i s dalšími členy rodiny. Pozitivní zkušenost představuje určitý základ, který dítěti přináší pocit jistoty i pro budoucnost, ve formě převahy pozitivního očekávání.[54]

[51] Vágnerová, M.: *Základy psychologie*, Nakladatelství Karolinum, Praha, 2007, s. 168
[52] Vágnerová, M.: Základy psychologie, Nakladatelství Karolinum, Praha, 2007, s. 172-177
[53] Vágnerová, M.: *Základy psychologie*, Nakladatelství Karolinum, Praha, 2007, s. 168-190
[54] Vágnerová, M.: *Základy psychologie*, Nakladatelství Karolinum, Praha, 2007, s. 185

Potřeba stimulace

Každý člověk potřebuje, aby na něho působilo několik různých podnětů určité intenzity, aby se tak udržela optimální úroveň psychofyziologické aktivace. Optimální úroveň závisí na typu osobnosti, ale i na činnosti, kterou člověk vykonává. Lidé mající silnou potřebu vzrušení se věnují adrenalinovým sportům, a naopak lidé s nízkou potřebou vzrušení preferují stereotypní činnosti.[55]

Potřeba poznání

Je to potřeba přiměřené orientace, poznávání, zvídavosti, učení, potřeba adaptace na danou situaci. Potřeba pochopení základních zákonitostí lidské společnosti.

Potřeba sociálních kontaktů

Potřeba někam patřit. Člověk se učí zkušenostem. Potřebuje ve vztazích dominovat, ale také se nechat vést, spolupracovat a hlavně patřit do určitých sociálních skupin. Altruismus, potřeba pomáhat, starat se - jedinec je motivován žít v okruhu blízkých lidí, aby mohl mít klidné a neohrožující vztahy.

Potřeba seberealizace

Potřeba rozvoje vlastních předpokladů, schopností, které někdo ocení. Toto hodnocení poskytuje zpětnou vazbu a ovlivňuje sebehodnocení. Seberealizace se rozvíjí na základě zkušeností. Je to motivace k zvládnutí požadavků okolí, využití formací k získání dobrého postavení.

Potřeba smyslu vlastní existence

Člověk potřebuje dát svému životu nějaký smysl, který by koordinoval veškeré motivační tendence v jednom směru tak, aby zvládl různé životní zátěže.[56]

„Ačkoliv se v lidském životě objevuje celá řada nejrůznějších motivů, po určité době dojde k jejich diferenciaci a hierarchizaci. Motivy vytvářejí určité komplexy, které člověka stimulují jednat za určitých okolností nějakým, pro něj typickým způsobem.

[55] Vágnerová, M.: *Základy psychologie*, Nakladatelství Karolinum, Praha, 2007, s. 168-190

Děje se tak pod vlivem učení: - Na základě získávání osobních zkušeností. - Přejímáním hotových motivačních vzorců, např. hodnot a postojů.“[57]

„Lidské potřeby jsou uspokojovány především v kontaktu s jinými lidmi. Máme-li si udržet duševní rovnováhu, potřebujeme mít alespoň jednu osobu, které na nás záleží a na níž záleží nám. Je pro nás příznivé, je-li tato osoba v dobrém kontaktu s realitou.“[58]

Důležitá pro motivaci je také technika posilování motivace, kam patří bezesporu vyjadřování empatie a posilování sebedůvěry. K tomu ještě přistupuje motivační trénink, jako je projev respektu, dovednost naslouchat a komunikovat.[59]

3.3 Komunikace v rodině

Na první pohled se zdá být tou nejpřirozenější věcí na světě dorozumívaní se mezi lidmi. Když se něco nedaří, většinou se hledají chyby na různých místech, a nejlépe na druhých lidech, ale když nejsou odborníky na komunikaci, nenapadne je hledat chybu v tom, jak se dorozumívají. Komunikace je základním prvkem domlouvání se mezi lidmi. Je považována za základní společenský proces.[60]

„Lidé se dorozumívají řečí, základní formou mezilidské komunikace která se rozvíjela v průběhu vývoje člověka a stala se základem lidské kultury. Komunikace je předpokladem sociálního učení i mentálního rozvoje.“[61]

Komunikaci se učíme celý život. Základy si přinášíme právě z rodiny. Rodina je místem, kde se dítě učí, jak komunikovat a chápat významy verbálních i neverbálních sdělení. Komunikací se dají eliminovat různé potíže, ale také se dají tyto potíže zvýraznit, či vytvořit, protože je tato komunikace používána nesprávným způsobem. Překonat komunikační propast k jiným lidem se v dnešní době může zdát obtížná, především když se to týká těch nejbližších. Moderní informační technologie a rychlé životní tempo ubírají rodinné komunikaci, jak na kvalitě, tak na kvantitě.

---

[56] Vágnerová, M.: *Základy psychologie*, Nakladatelství Karolinum, Praha, 2007, s. 168-190
[57] Vágnerová, M.: *Základy psychologie*, Nakladatelství Karolinum, Praha, 2007, s. 190
[58] Matoušek, Kroftová: *Mládež a delikvence*, Portál, Praha, 1998, s. 232
[59] Nešpor, K.: *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*, Portál, Praha, 2003, s. 62
[60] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 4-7
[61] Kraus, B.: *Základy sociální pedagogiky*, Portál, Praha, 2008, s. 121

Optimální funkčnost rodiny je spojena s otevřenou a jasnou komunikací. Pro dospívající je důležité, že v dobré rodině se podporuje autonomie jednotlivých členů rodiny. Každý je zodpovědný za své pocity, myšlenky i jednání a ostatní to respektují. Rodina podporuje také otevření se okolním vztahům. Tento způsob komunikace vede ke vřelosti, empatii, radosti ze vzájemné komunikace, a tím i zájmu, o co nejčastější komunikaci.

„Komunikace je proces vzájemného předávání informací v sociálním kontaktu pomocí různých prostředků, zahrnující i sdílení, tj. prožívání a hodnocení této situace.“[62]

Komunikace plní různé funkce na základě jejího zaměření. Funkce komunikace jsou:
Informační – předáváme někomu určitou informaci.
Instruktivní – cílem je něco vysvětlit, naučit.
Podpůrná – touto funkcí někomu vyjadřujeme podporu.
Relaxační – cílem je se pobavit nebo se rozptýlit.
Přesvědčovací – tato funkce má za cíl komunikačního partnera ovlivnit, nebo dokonce ho i zmanipulovat.[63]

Slovo komunikace v dnešní době do určité míry zachovává jeho původní význam. Z latinského slovníku Thesaurus Linguae Latinae, kde slovo communicare má jednoznačný význam spolupodílet se s někým na něčem, spoluúčastnit se, mít podíl na něčem společném. Při sociální komunikaci jde o sdělování ve skupině lidí. Sociální psychology zajímá, co si v sociálním styku lide sdělují, a především, jak si to sdělují. Rozdělujeme tři skupiny komunikačních kanálů: verbální komunikace, neverbální komunikace, komunikace činem.

VERBÁLNÍ KOMUNIKACE

Verbální komunikace je vyjadřování myšlenek pomocí jazykového znaku nebo významu na něj vázaného. Řeč je jednou z nejdůležitějších forem sociální komunikace. Řeč je určitá soustava znaků, jejichž funkcí je především sdělování.[64]
Při verbální komunikaci existuje několik aspektů, které ovlivňují slovní projev:

[62] Vágnerová, M.: *Základy psychologie*, Nakladatelství Karolinum, Praha, 2007, s. 297
[63] Vágnerová, M.: *Základy psychologie*, Nakladatelství Karolinum, Praha, 2007, s. 297
[64] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 9 - 11

Paralingvistika

Projevuje se zeslabením, zesílením nebo zpochybněním v obsahu projevu řečníka. Řečník nám tímto dává najevo svůj postoj, sympatii, hněv nebo i zaujetí.

Výška tónu řeči a barva hlasu

Každý člověk má svoji výšku hlasu. Mimo výšku hlasu má také každý z nás i svoji specifickou barvu hlasu (pištivý hlas, hrubý hlas). Lidé s hlubším hlasem většinou působí důvěryhodněji, klidněji a rozvážněji. Naše barva hlasu se mění podle emočního prožitku.

Rychlost, hlasitost a plynulost verbálního projevu

Člověka, který nemluví srozumitelně, mluví příliš rychle, posluchači hůře vnímají. Posluchači se tímto tempem projevu brzy unaví, protože se musí více soustředit. Proto je vhodné obsah řeči přednášet pomaleji a důrazněji. Hlasitost projevu poukazuje na to, jak chce řečník zapůsobit na posluchače a přilákat jejich pozornost. Při delším projevu je dobré hlasitost řeči měnit, aby nebyla monotónní.
V plynulosti řeči lidé dělají pomlky, a to úmyslně nebo neúmyslně. Neúmyslné pomlky mohou působit rušivým nebo nepřipraveným dojmem, naopak, když jsou pomlky úmyslné, zvyšují účinnost řeči a prohlubují důvěryhodnost.

Kvalita řeči, chyby v řeči

Kvalita řeči nám ukazuje, zda je sdělení věcné a srozumitelné, neurčité či nepřesné.
Chybami v řeči mohou být artikulační nedostatky, jako je mumlání, koktání, zadrhávání nebo nevhodně použitá slova, ale i přehnaná artikulace.[65]
„Práve prvé sociálné prostredie, ktorým bezpochyby je rodina a jej členovia matka, otec, širšia rodina, tiž d'alšie činitele rozvíjajú a zdokonal'ujú jazyk a vzájomnú interakci.“[66]

[65] Vágnerová, M.: *Základy psychologie*, Nakladatelství Karolinum, Praha, 2007, s. 297 - 301
[66] Bakošová, Z.: *Sociálna pedagogika jako životná pomoc*, Bratislava: Vydavatelstvo public promotion, 2008, s. 127

NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE

„Neverbální komunikace zahrnuje veškeré komunikační projevy, které nesignalizujeme pomocí slov. Komunikujeme, i když nemluvíme. I naše mlčení, kamenná tvář a poloha těla v klidu za nás a o nás hodně vypovídají.“[67]

Označení neverbální komunikace signalizuje skutečnost, že tento způsob komunikace nepoužívá slov, ale přenáší informace jiným způsobem. Většina lidí si pod tímto pojmem komunikace představuje pouze určitou mimiku obličeje, která však nezahrnuje zdaleka všechny aspekty této komunikace. Neverbální komunikace je označována za daleko přesvědčivější, než komunikace verbální. Neverbální signály jsou daleko silnější než verbální, lze je obtížněji kontrolovat. Z tohoto důvodu jsou označovány za pravdivější. Do neverbální komunikace se zařazuje devět způsobů sdělování:[68]

Sdělování výrazem obličeje – mimika

Mimikou obličeje ve většině případů dochází ke sdělování pocitů empatie a sympatie. Obličej má bohatý dorozumívací potenciál. Je primárním signálem pro sdělování emocionálních stavů, odráží postoje, poskytuje zpětnou vazbu a řadí se mezi jeden z nejdůležitějších zdrojů informací. Neznámé lidi posuzujeme podle výrazu tváře a mimické chování také do jisté míry osobnost prezentuje.[69]

Sdělování oddálením – proxemika

Proxemika, nebo-li prostorové umístění, nebo se jí také říká sympatická vzdálenost, se zabývá postavením účastníků v prostoru. Na vzdálenost mezi komunikanty má vliv mnoho faktorů: rozdíly v pohlaví, v osobnosti, v postavení zaměstnání, etické a kulturní rozdíly. Při sociální komunikaci dochází k tomu, že se osoby zastaví v určité vzdálenosti od sebe. Při komunikaci ve stoje existuje zóna, do které by jiný člověk

---

[67] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 17
[68] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 21-23
[69] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 97-105

neměl vstoupit. Lze říci, že při formálním setkání jsou vzdálenosti větší, než při setkání neformálním.[70]

Sdělování dotykem - haptika

„Termín ›haptika‹ byl do sociální psychologie zaveden lingvistou Williamem Austinem. Tímto termínem se vyjadřuje taktilní kontakt (dotek).“[71]

Doteky zahrnují vše od podání ruky, přes facku, pohlazení až k laskání. Tělesný dotek se tak stává jednou z nejprimitivnější formou sociální komunikace. Mezi typy dotykového chování řadíme plesknutí, pohlavek, úder, štípnutí, třesení, líbání, lízání, držení, vedení, objímání, spojení, kopání, čechrání a lechtání.[72]

Sdělování postojem – posturologie

Posturologie vyjadřuje tělesnou polohu – fyzický postoj. Touto polohou těla vyjadřujeme touhu se buď přiblížit nebo naopak vyvázat z kontaktu. Příklonem k druhé osobě dáváme najevo náklonnost a ochotu poslouchat druhého. Naopak odklonem od druhé osoby projevujeme nezájem a mnohdy i neúctu. Můžeme tak během krátkého rozhovoru z postoje poznat, jestli je rozhovor přátelský nebo nepřátelský.[73]

Sdělování pohyby – kinezika, sdělování gesty – gestika

Kinezika a gestika jsou velice blízké formy komunikace, protože součástí kineziky jsou gesta. Kinezika je nauka o pohybech. Pohyby slouží především k regulaci interpersonálních vztahů, zejména pak vzdálenosti. Rozlišuje také akty kongruence (sympatie) a nekonguence (antipatie).
Gestika pak studuje gesta, která jsou více či méně představují pohyby některé části těla, především pak rukou, nohou, ale i hlavy nebo celého těla. Výrazná gestikulace

[70] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 43-50
[71] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 107
[72] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 107-116
[73] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 51-62

je obvykle přisuzována lidem temperamentním a energickým, ale také může něco zakrývat, a může tak být projevem osob nervózních a nejistých.[74]

Sdělování pohledy – oční kontakt

Pohledy očí jsou nedílnou částí neverbální komunikace, protože jsou přítomny v každé sociální komunikaci. Pomocí zraku můžeme rozpoznat mnoho neverbálních sdělení. Řeč očí disponuje mnoha prvky. Jedná se o zaměření pohledu, délku doby jednoho pohledu, četnost pohledů, celkový objem pohledů, sled - sekvence pohledů, úhel pootevření víček, tvary obočí, vrásky kolem očí, frekvence mrkání, velikost zornic. Lidé raději a častěji sledují osoby, které mají rády a pohled je považován za signál náklonnosti.[75]

Sdělování tónem řeči – paralingvistika

Paralingvistika je na pomezí mezi verbální a neverbální řečí. Představuje soubor vokálních projevů. Význam těchto projevů je především emocionální.

„paralingvistika (paralinguistics) dle G. Tragera obor, kt. se zabývá mimoslovními hledisky komunikace, rozdělil je ne hlediska: a) trvalá, k nimž patří hlasové rozpětí, hlasitost, rychlost, plynulost a výslovnost řeči, b) přechodná, k nimž patří intenzita, změny výšky a rychlosti hlasu, a konečně c) tok řeči, kam patří pauzy, jejich typy, váhání a chyby.“[76]

Sdělovaní fyzickými a jinými aspekty vlastního zjevu

Tento druh komunikace nám ukazuje, co se skrývá za oblečením, doplňky, které nosíme a vůbec vším, čím se snažíme ovlivnit, jak vypadáme. Ukazuje naši image. S tímto způsobem sdělování se setkáváme především u dospívající mládeže. Hlavním smyslem

[74] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 63-95
[75] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 117-126
[76] Hartl, Hartlová: *Psychologický slovník*, Portál, Praha, 2000, s. 397

manipulace s vlastním zevnějškem je snaha poslat o sobě určité informace, ať už pozitivní nebo negativní.[77]

„55% sdělení o názorech a postojích jiného člověka se k nám dostává skrze řeč těla. 38 % zjistíme díky tónu, rychlosti a modulaci hlasu. A pouhých patetických 7% je výsledkem toho, co skutečně říkáme.“[78]

Komunikace je nezbytnou součástí socializace. Je velmi důležité, aby si rodina uvědomila, jak moc může na své dítě působit, protože právě rodina je rozhodujícím činitelem v primární socializaci. Rodina uvádí dítě do kulturního prostředí, učí dítě se v tomto prostředí orientovat, a především komunikovat. Je nutné komunikaci v rodině nerozlišovat na verbální nebo neverbální, ale měla by fungovala na 100%, aby se dítě vlivem nepříznivé komunikace nezačalo svým jednáním a chováním odchylovat od obecně uznávaných norem.[79]

[77] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 133-137
[78] Černý, V.: *Řeč těla*, Computer Press, a.s., 2007, s. 241
[79] Kraus, B.: *Základy sociální pedagogiky*, Portál, Praha, 2008, s. 61-121

4. PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Metody, cíle výzkumu a stanovení hypotéz

Při zjišťování informací jsem využila kvantitativní metodu a metodu dotazníku, který jsem rozdělila na tvrdá data (věk, pohlaví, vzdělání) a měkká data (názory, postoje, zkušenosti).[80]
V dotazníku jsem sestavila 18 otázek uzavřeného typu a snažila jsem se zjistit, jak respondenti reagují na problém patologického hráčství, jestli je naše mladá generace seznámena s patologickým hráčstvím a vnímá hráčství jako závislost. Zajímalo mně, jestli se budou názory na tuhle problematiku lišit mezi ženami (dívkami) a muži (chlapci). Odpovědi jsou zpracovány do grafů obsahující číselné zastoupení odpovědí.

Cílem výzkumu mé bakalářské práce bylo zjistit, zda patologické hráčství vzniká již v mladém věku, že prevence je nedostatečná a patologické hráčství se netýká pouze chlapců, ale i dívek.

Zjišťovala jsem také, jak dostupné je provozování hazardu pro nezletilé, a jestli mladá generace vnímá patologické hráčství jako nebezpečí. Také mě z mé osobní zkušenosti zajímalo, zda mladá generace obchází výstražná upozornění „zákaz sázení osobám mladších 18 let“ a využívá k hraní jiné osoby. Ke splnění těchto cílů jsem si stanovila hypotézy, které jsem si chtěla ověřit pomocí anonymních dotazníků.

HYPOTÉZY:

H 1. Předpokládám, že patologického hráčství se objevuje již v mladém věku.

H 2. Více se patologické hráčství týká chlapců.

H 3. Prevence patologického hráčství v rodině je velmi malá.

[80] Vízdal, F.: *Sociální psychologie I*, IMS, Brno, 2010, s. 15-29

4.2 Výběr respondentů

Při výběru respondentů mně ředitelé škol, které jsem oslovila vyšli vstříc. Na gymnáziu mi byla přidělena paní učitelka, která se věnuje prevenci různých závislostí, a tam také spolupráce byla nejlepší. Snažila jsem se, aby poměr mezi dotazovanými dívkami a chlapci byl alespoň trochu přiměřený.

Dotazník vyplňovalo 113 respondentů:

- 52 dívek (46%),
- 61 chlapců (54%),
- 37 žáků ze ZŠ Pastviny v Brně – Komíně,
- 38 žáků ze SOU Čichnova v Brně – Komíně,
- 38 žáků ze SŠ s gymnáziem Vejrostova v Brně – Bystrci.

S dětmi se spolupracovalo velmi dobře. Dotazníky vyplňovali asi 15 minut a po vyplnění byl prostor pro diskuzi. Na SŠ s gymnáziem jsem měla ve třech třídách přednášku hned po vyplnění dotazníku, a zpětná reakce byla velmi inspirující.

4.3 Zpracování a interpretace získaných údajů

Graf č. 1

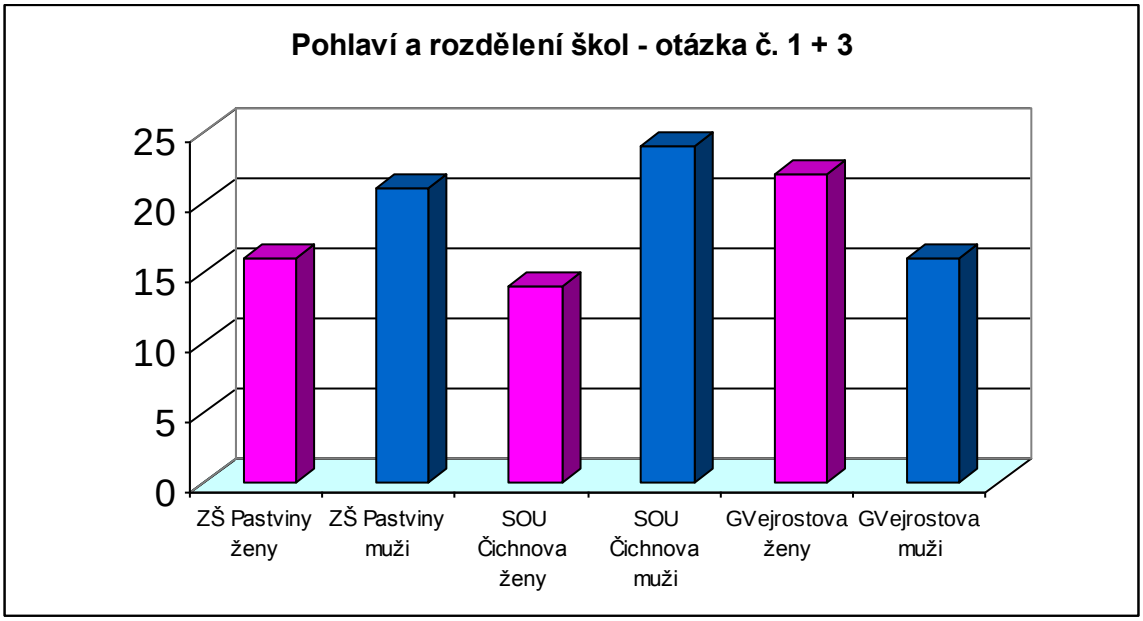

V grafu č.1 jsem sloučila otázky jedna a tři, kdy otázka č. 1 byla pohlaví žáků a v otázce č. 3 šlo o zařazení žáků do škol. V následujících grafech jsem už rozdělila pouze dívky a chlapce, protože má práce pojednává zejména o rozdílech mezi dívkami a chlapci ve vztahu k patologickému hráčství.
Protože se v mé práci nezabývám porovnáváním škol, tak jsem výsledky nezaměřovala tímto směrem, znázorňuji tak počty dívek a chlapců na školách pouze v prvním grafu.

Graf č. 2

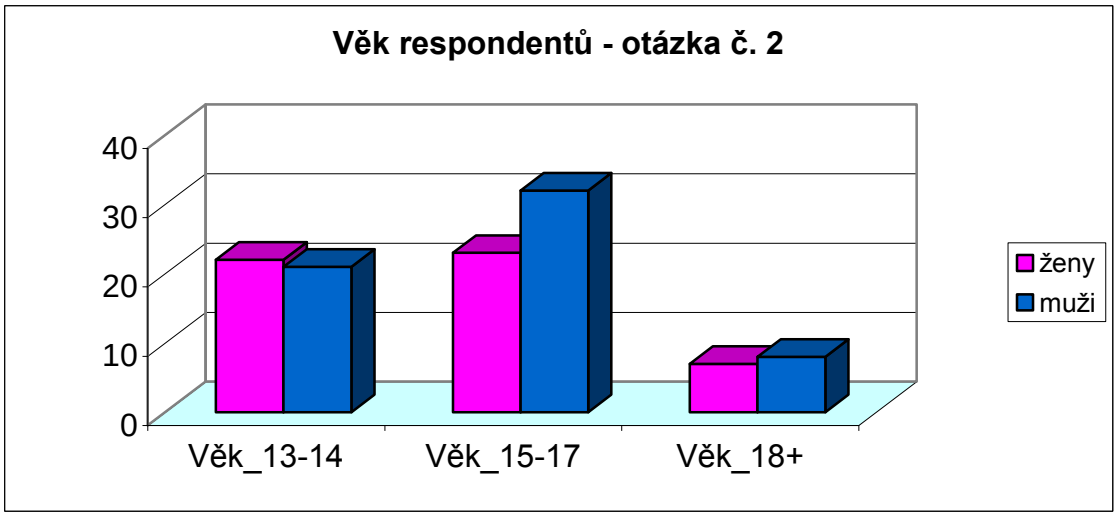

V grafu č. 2 je znázorněn věk dětí. Nejvíce žáků bylo v rozmezí mezi 15 – 17 rokem a nejméně žáků s věkem nad 18 let. Pro moji práci byl věk velmi důležitý a jsem ráda, že nejvíce respondentů bylo právě ve věku 13 – 17 let.

Práce pojednává o mladé generaci, a proto je věk respondentů velmi důležitou informací a ve spojení s dalšími otázkami také nedílnou součástí pro potvrzení jedné z mých hypotéz. **Patologické hráčství se objevuje již v mladém věku.** Jak vidíme v tomto grafu č. 2, respondenti byli záměrně vybráni nejvíce ve věkovém rozmezí 13 – 17 let a pouze pár žáků bylo vybráno ve věku nad 18 let.

Graf č. 3

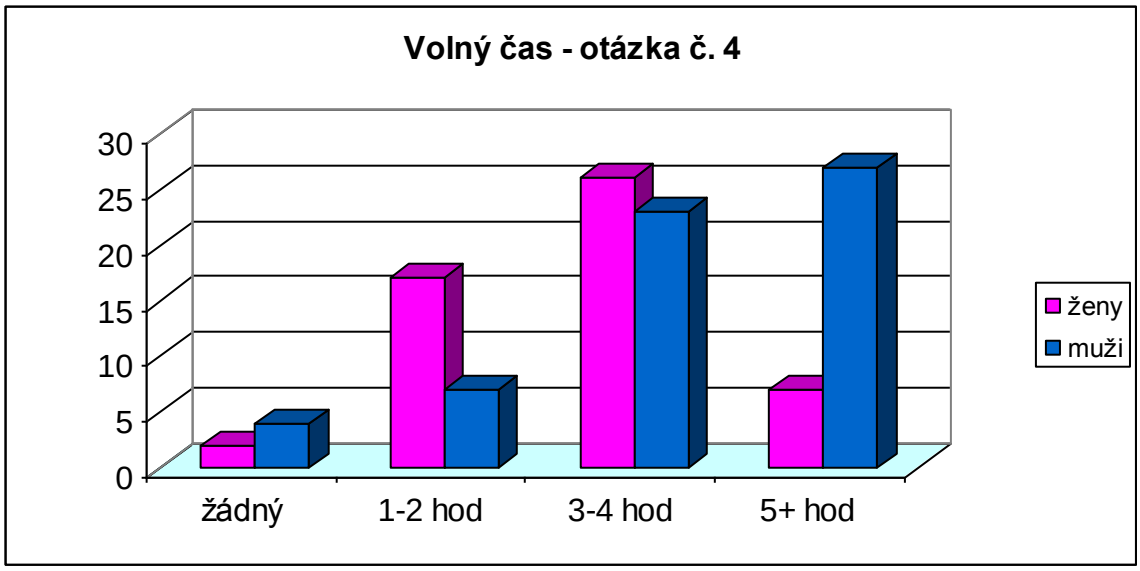

V grafu č. 3 mě zajímalo, kolik volného času děti mají, když jim skončí škola. Do volného času nebyly počítány kroužky, zájmy a všechny ostatní aktivity, které nejsou součástí školní docházky. Velmi překvapující bylo, kolik volného času děti mají a neumí ho využít.

Graf č. 4

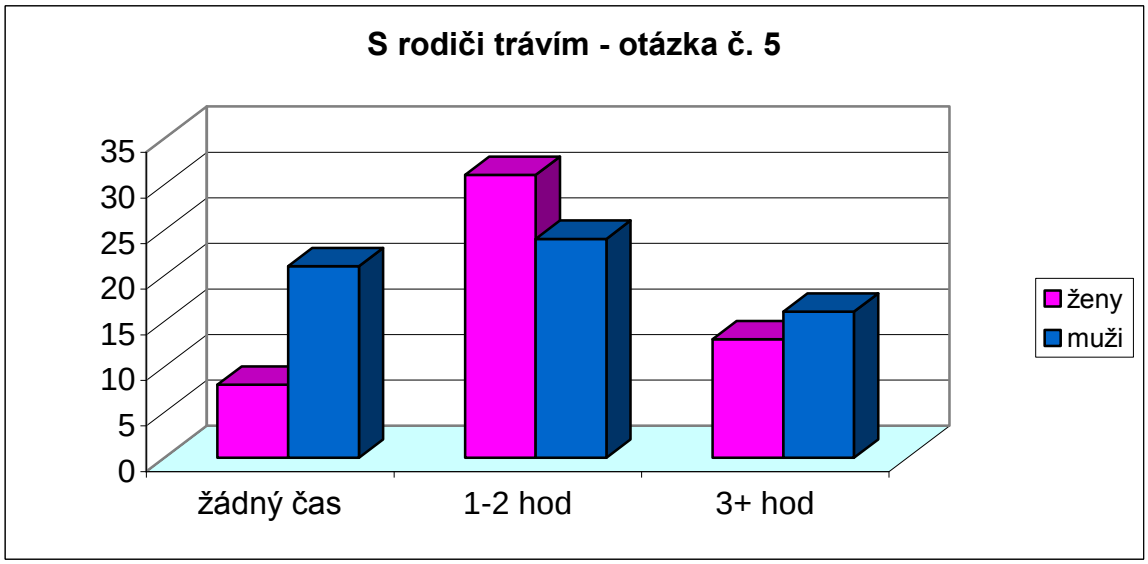

V grafu č. 4 bylo zodpovězeno, kolik času denně děti tráví se svými rodiči. Zde bylo velmi zarážející, kolik dětí nevidí své rodiče vůbec, a některé dokonce dopisovaly,

že rodiče nemají zájem a čas. Jak může probíhat prevence v rodině, když právě rodiče si nenajdou alespoň chvíli trávit čas se svými dětmi?

Graf č. 5

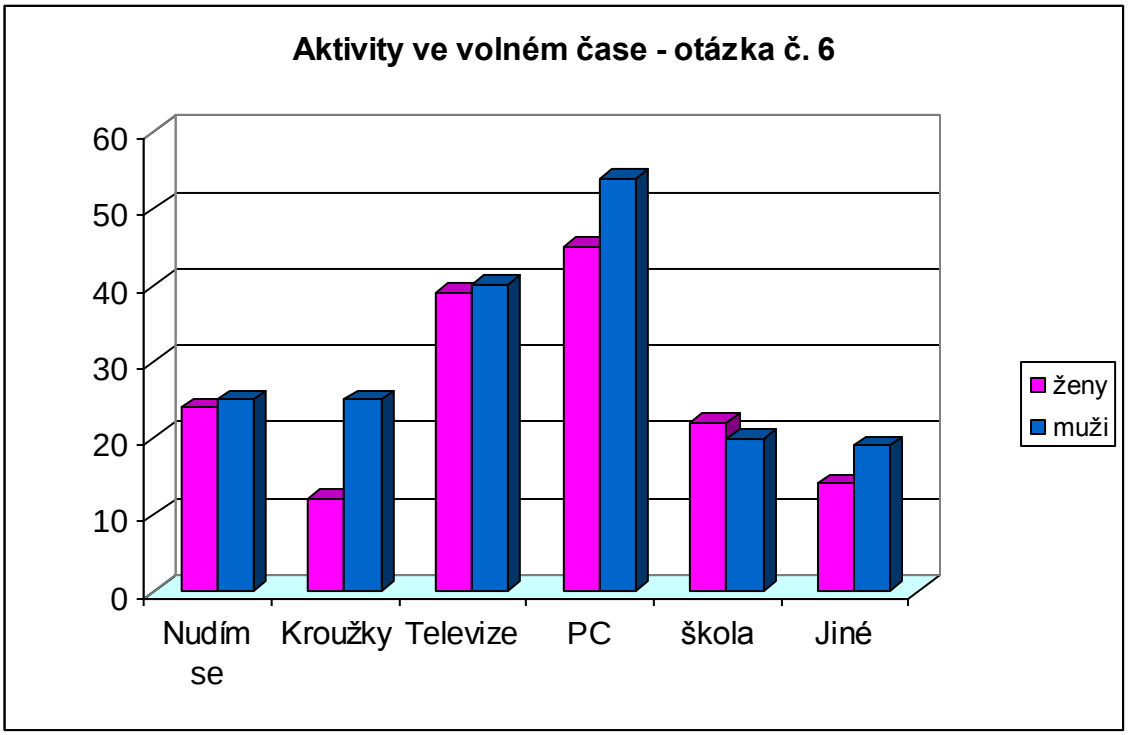

Vzhledem k tomu, že výskyt patologického hráčství a patologických jevů vůbec je úzce svázán s neúčelným využitím volného času, zjišťovala jsem, jak žáci a studenti tráví volný čas po příchodu ze školy.

V grafu č. 5 mě překvapilo, že žáci se nejvíce věnují počítači a sledování televize. Ve velmi malé míře se věnují škole a zájmovým kroužkům. V odpovědích na jiné se objevovaly odpovědi typu: poslouchám hudbu, chodím ven s kamarády a jeden žák SOU uvedl, že chodí pracovat, aby pomohl své mámě se špatnou finanční situací. Respondenti mohli v této otázce zadat až tři odpovědi a většina z nich této možnosti využila. Bylo velmi zajímavé, že většinou odpovědi nudím se, televize a PC byly vyplněny dohromady a naopak kroužky, škola a jiné byly také ve větší míře vepsány pospolu. Tato otázka nebyla nedílnou součástí k zodpovězení mých hypotéz. Byla velmi potřebná k vžití se do dnešní doby mladé generace. My jsme v mladém věku trávili čas aktivním pohybem a dnešní mladá generace tráví volný čas hraním na počítači. Je to velice smutné.

Graf č. 6

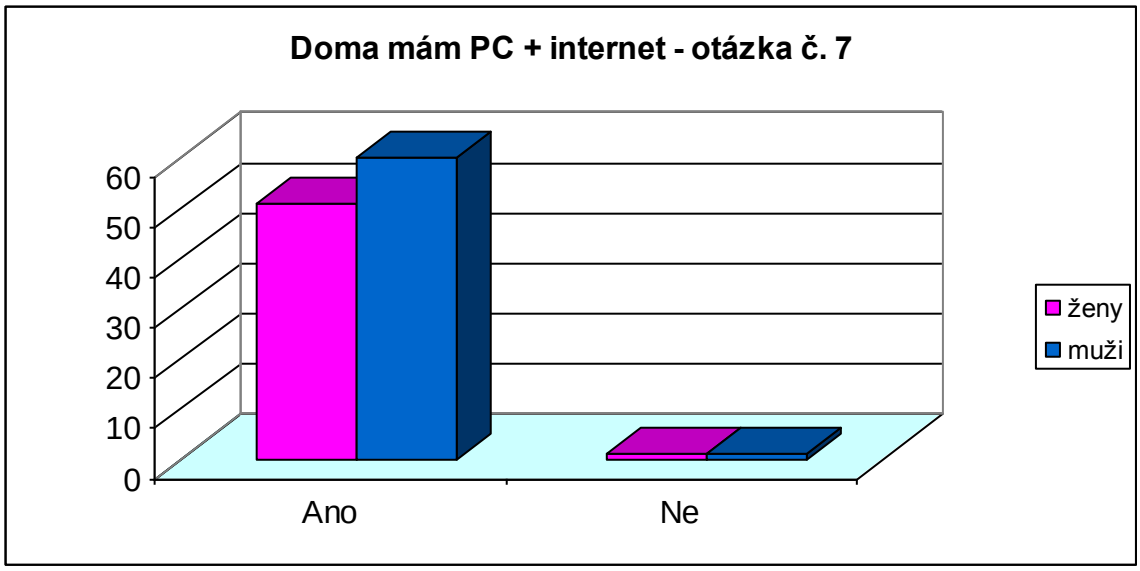

V otázce číslo sedm byli žáci tázáni, kdo má doma k dispozici počítač s internetem. Při pohledu na graf č. 6 je zřejmé, že v dnešní době se bez počítače, a především bez internetu, neobejdeme. Pouze jedna dívka a jeden chlapec internet k dispozici nemají.

Graf č. 7

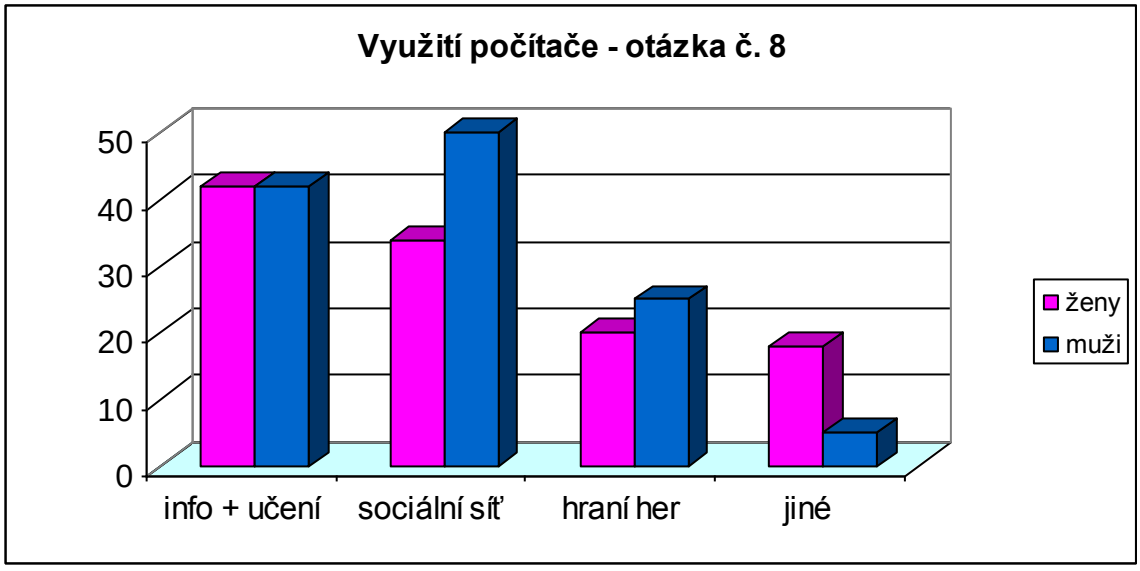

V grafu č. 7 bylo znázorněno, že i dívky se v dnešní době zabývají hraním her a jsou s chlapci skoro na stejné úrovni. Také je zřejmé, že děti umí využívat počítač ke školní potřebě a hledat informace. Žáci mohli označit dvě odpovědí a většinou toho využili.

Graf č. 8

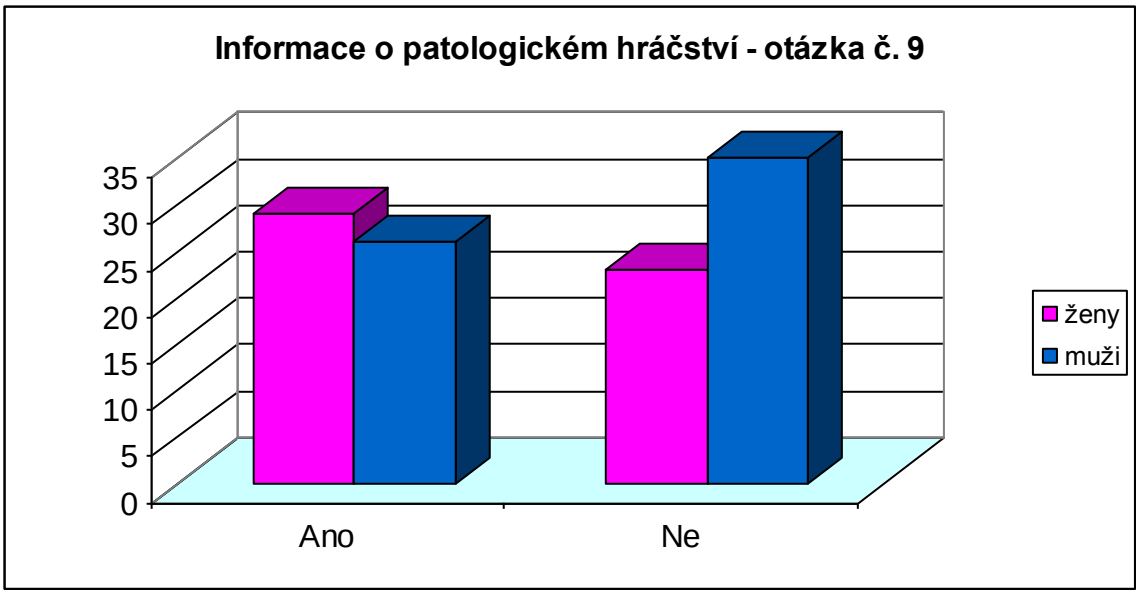

V otázce, kde jsem se ptala, zda jsou žáci informováni o patologickém hráčství bylo odpovídáno tak půl na půl. V grafu č. 8 je zřejmé, že dívky měly větší přehled o této závislosti než chlapci.

Graf č. 9

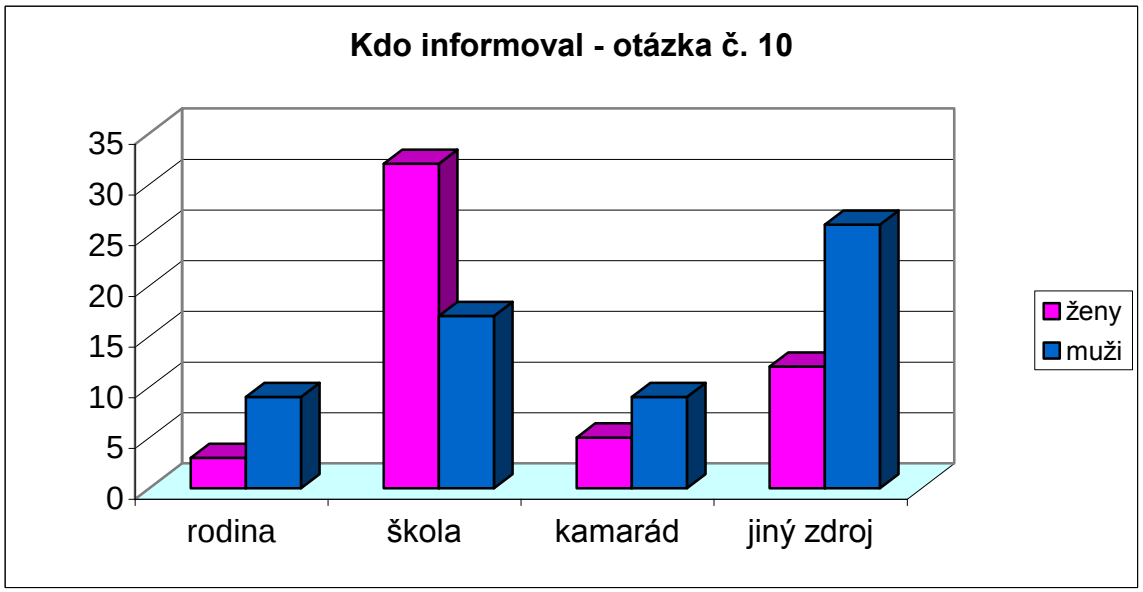

V grafu č. 9 byli žáci tázáni, kdo je jako první seznámil s problémem patologického hráčství. Z tohoto grafu lze vyčíst, jak málo rodiče informují své děti o patologickém hráčství. Na druhou stranu je dobré vědět, že alespoň školy mají zájem děti informovat

o této problematice. Z jiných zdrojů respondenti většinou uváděli média a internet. Tato otázka byla důležitá k potvrzení nebo vyvrácení hypotézy č. 3. **Prevence patologického hráčství v rodině je malá.** Tato hypotéza se potvrdila.

Graf č. 10

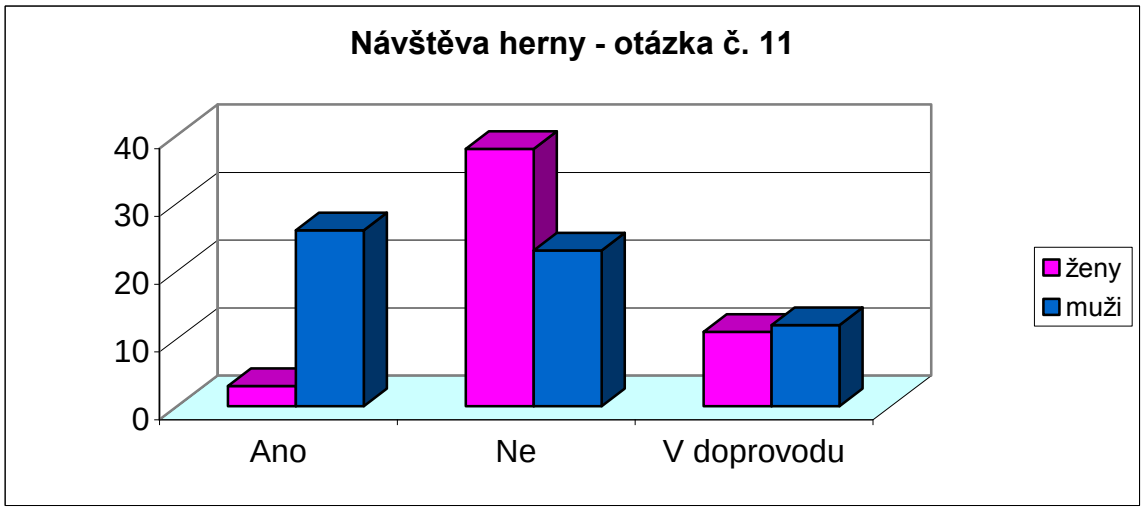

V grafu č. 10 lze vidět, že především chlapci mají zkušenost s návštěvou herny nebo sázkové kanceláře. V dnešní době se však i dívky nebojí chodit do sázkových kanceláří a navštěvovat herny. Velmi zajímavé je, že děti chodí do heren v doprovodu starších osob, někdy byli uváděni dokonce rodiče dětí.

Graf č. 11

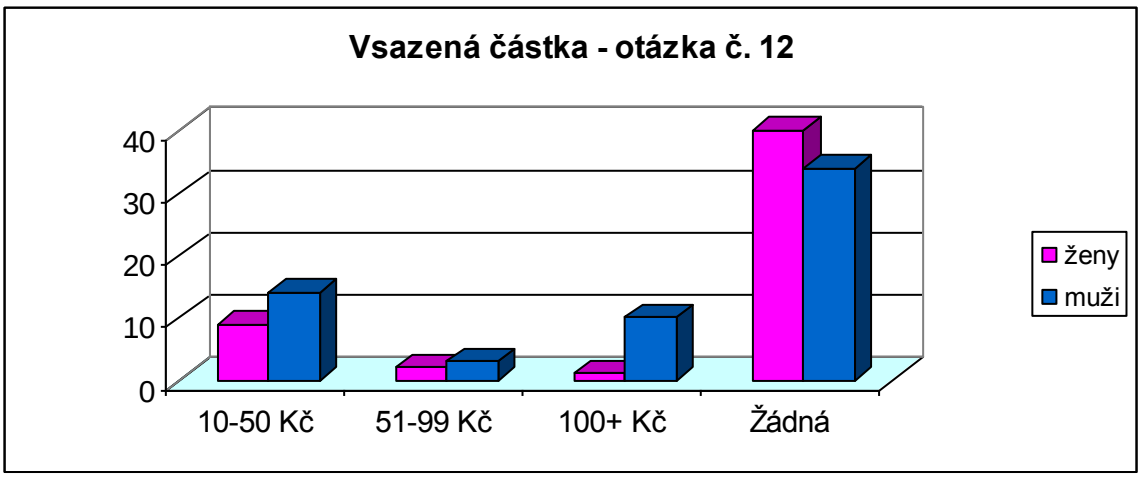

Z grafu č. 11 je jasné, že děti mají zkušenosti se sázením, ale ve velké míře odpovídaly, že peníze nikdy nevsadily.

Graf č. 12

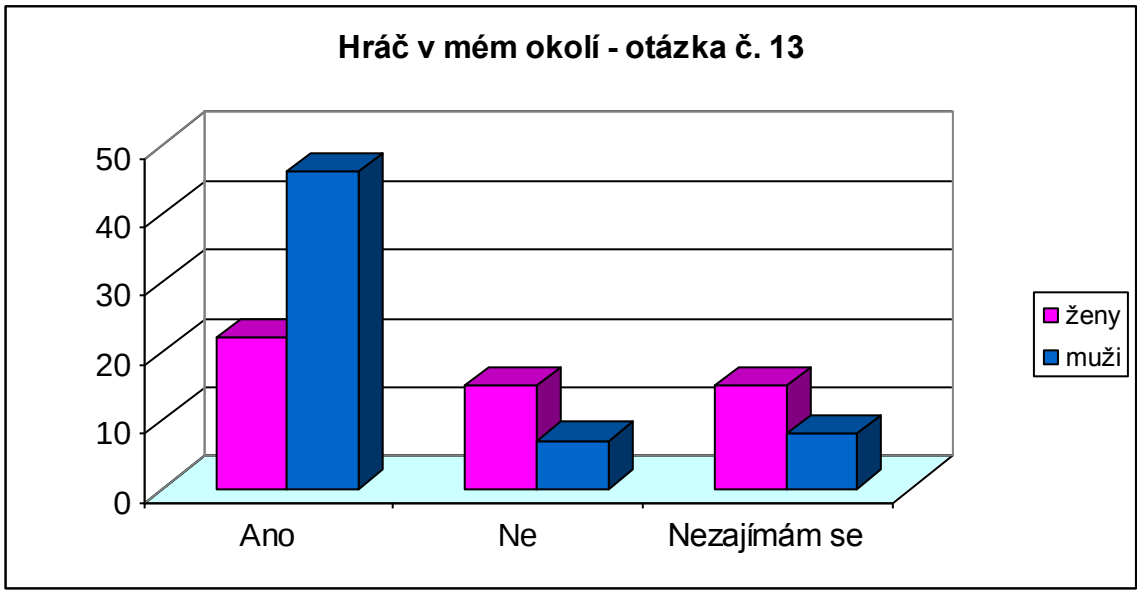

Při výsledcích na otázku jestli mají žáci ve svém blízkém okolí nějakou osobu, která sází, ve většině odpovídali ano. V grafu č. 12 je vidět, že hlavně chlapci znají nějakou osobu, která hraje nebo sází.

Graf č. 13

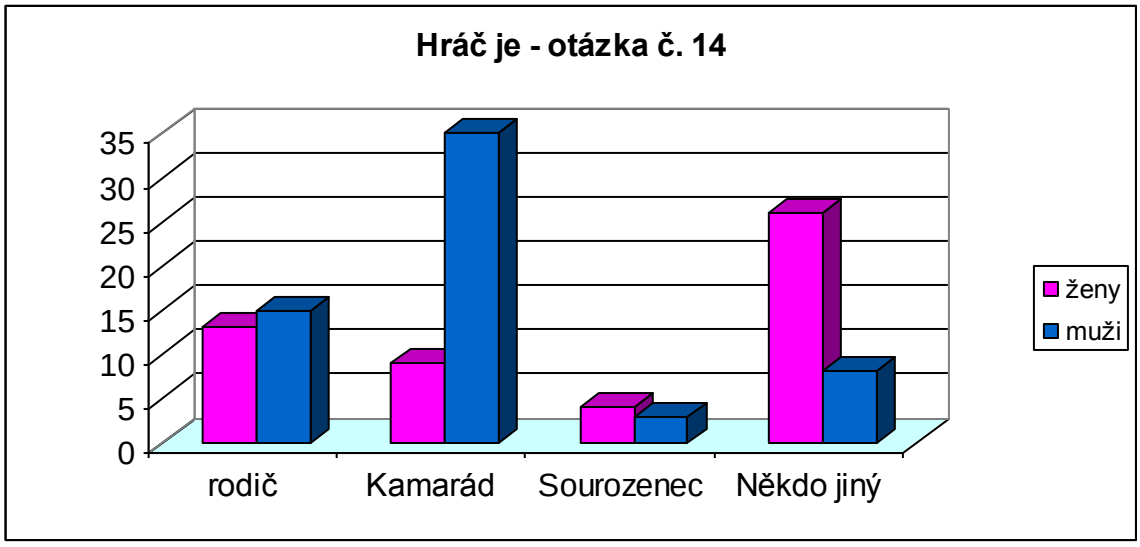

Že máme ve svém okolí hráče, se dá pochopit, ale jak výsledky grafu č. 13 ukazují, tak v dost velké míře jsou to právě rodiče dětí. Mnoho žáků napsalo i kamaráda a v poznámkách na okraji bylo připsáno, že přímo ze školy. V odpovědích, kde se měl uvádět někdo jiný, byl většinou uváděn další člen rodiny (strýček, bratranec), ale v jednom případě dokonce i učitel.

Graf č. 14

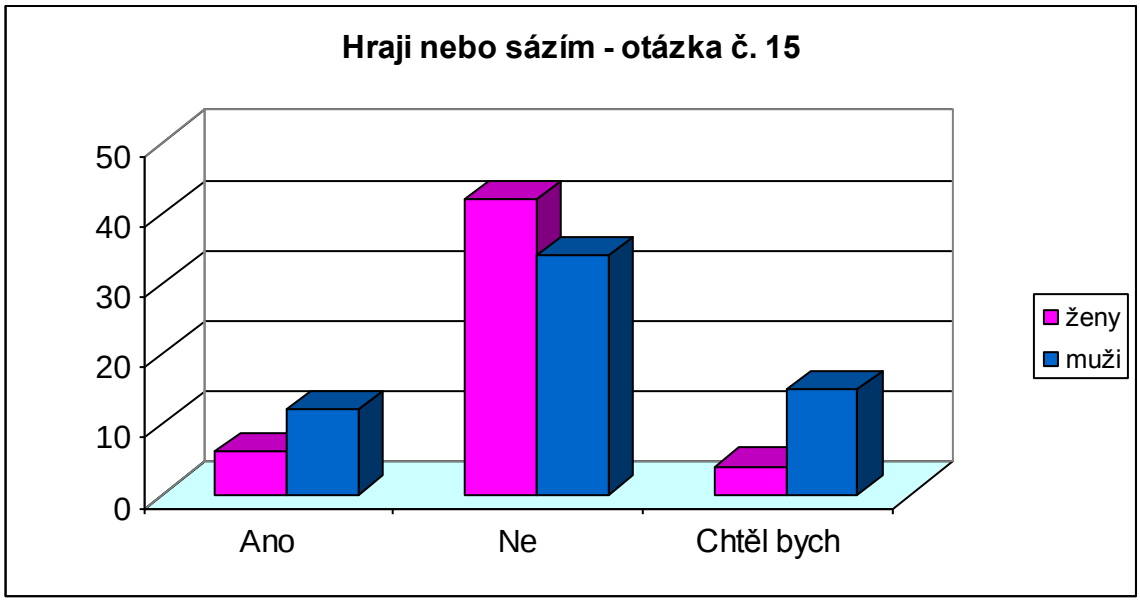

V grafu č. 14 je vidět, že mladá generace má zkušenosti se sázením nebo hraním. I přesto, že v grafu převládá především odpověď ne, nesázím, tak odpovědi ano, jsou alarmující, protože při tak malém množství respondentů je tento počet odpovědí dost velký. V grafu č. 14 se potvrdila hypotéza č. 2. **Více se patologické hráčství týká chlapců.** Vidíme zde také, že v dnešní době i dívky mají zájem o sázení a hraní.

V následujícím grafu č. 15 byli velmi zajímavé odpovědi. Inspirovaly mě k dalšímu zamyšlení, jak dané téma propracovat zajímavěji dál. Respondenti psali k této otázce mnoho poznámek, které byly ve většině podobné. Kdo odpovídal ano, připisoval poznámku, že v sázkových kancelářích se věk kontroluje. Z mé vlastní zkušenosti vím, že to tak je. Kdo odpovídal ne, připisoval poznámku, že chodí do hospod, restaurací, kde jsou hrací automaty, a kde si jich nikdo nevšímá. Nejvíce mě však zarazila odpověď , že děti využívají možnosti, že za ně sází někdo jiný. Většinou je to starší kamarád, ale uvádí i úplně neznámé lidi, které poprosí a oni za děti vsadí. V jednom případě dívka uvedla, že jí maminka dává peníze na internetové sázení.

Graf č. 15

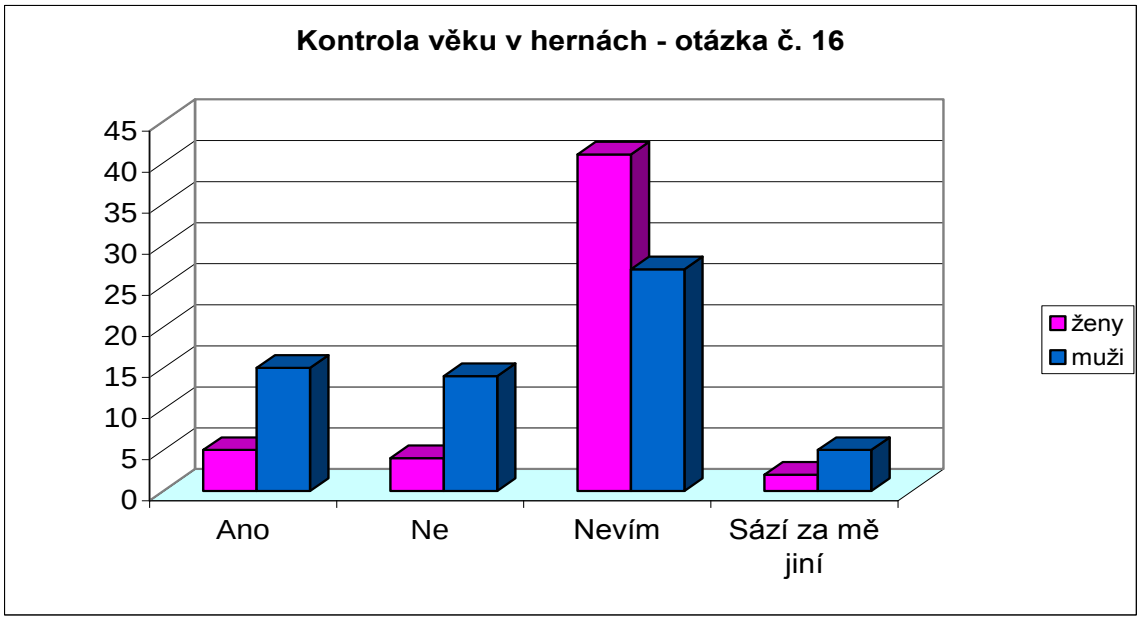

Graf č. 16

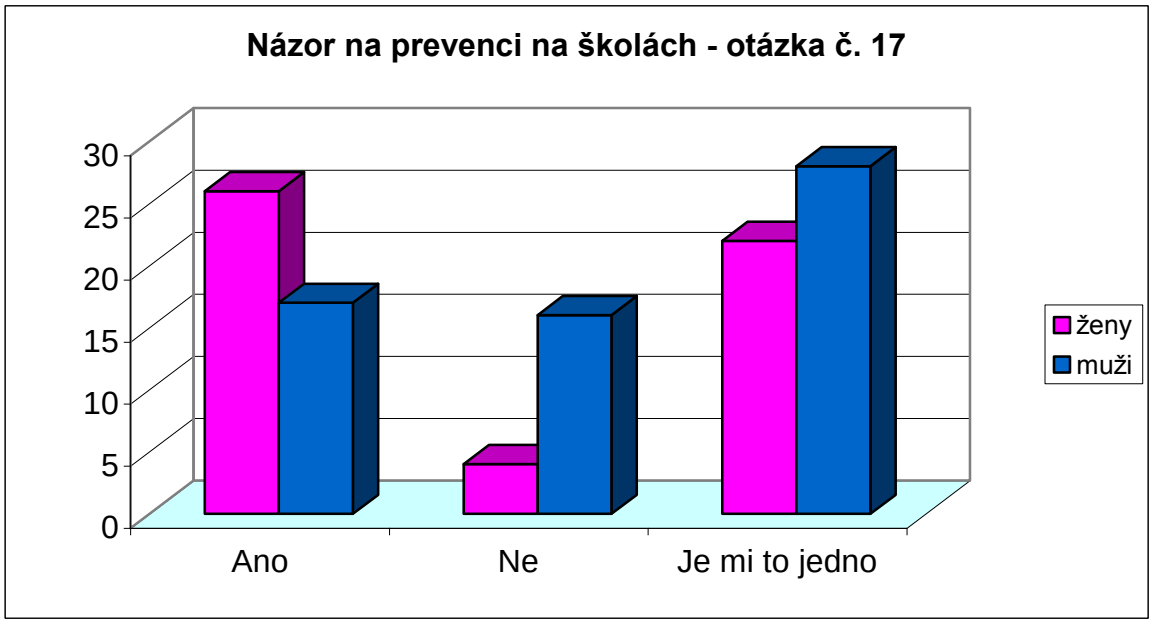

Velice zajímavý je graf č. 16**,** který nám ukazuje, jak dnešní mládež dovede být lhostejná k patologickým jevům v naší společnosti. Ale jak mohou mít názor na prevenci na školách, když jim nedá základ rodina. Jsem přesvědčená, že kdyby rodina dávala informace o problému patologického hráčství, bude většina odpovědí ano.

Prevence je důležitá i na školách, ale to je samozřejmě jiná otázka. I tak je z grafu č. 16 zřejmé, že někteří žáci si myslí, že prevence na školách je důležitá.

Moje hypotéza č. 3 se sice týká prevence v rodině, ale na tuto otázku mi už odpověděl graf č. 9, který nám ukázal, kdo nás informoval o patologickém hráčství. Otázka o prevenci na školách pro mě byla pouze informativní, ale i tak velmi inspirující.

Graf č. 17

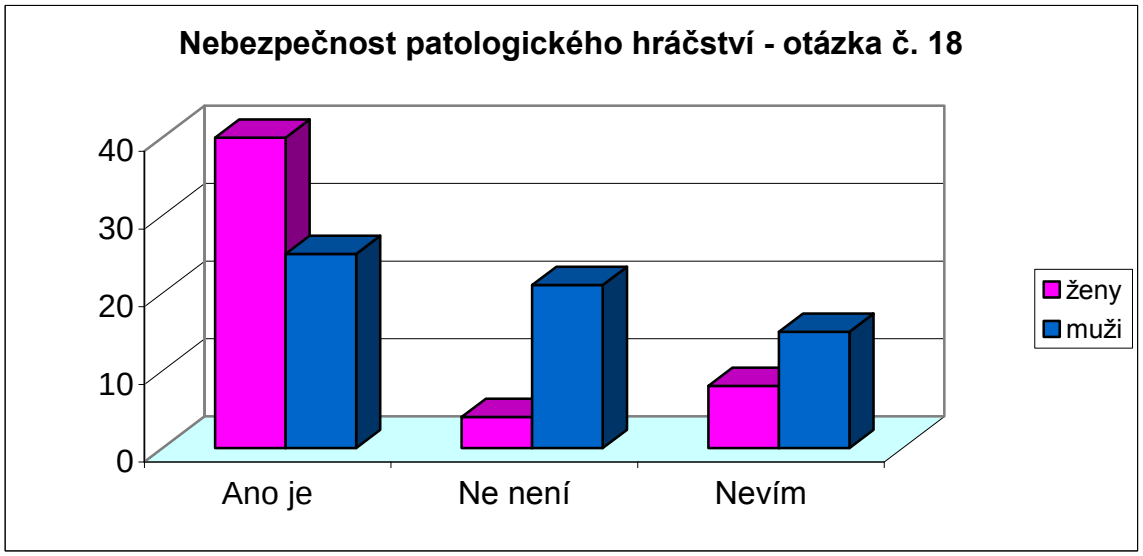

V poslední otázce mého dotazníku jsem se ptala na nebezpečnost patologického hráčství. Jsem ráda, že většina dětí si myslí, že patologické hráčství je nebezpečné. Z grafu č. 17 vidíme, že především dívky si myslí, že je patologické hráčství problém. Chlapci měli stejný názor. Mnoho dětí je bez názoru, a to je někdy daleko větší problém, než u dětí, co jsou přesvědčeni, že to nebezpečné není.

Ze všech grafů je zřejmé, že patologické hráčství je problém, který se dotýká nás všech. Nikdy nevíme, odkud zaútočí. Všechny tři hypotézy se potvrdily.

H 1. Patologické hráčství se objevuje již v mladém věku.

H 2. Patologické hráčství se týká více chlapců.

H 3. Prevence v rodině je nedostatečná, není téměř žádná.

ZÁVĚR

„Tatínku nestřílej“, zaznělo z úst mladého sedmnáctiletého gamblera, který pravidelně chodil sázet na sportovní utkání společně se svým otcem. Najednou výstřel, všude krev, a pak pláč. Je to asi šest měsíců, kdy se zastřelila osoba z mého blízkého okolí a jeho syn po této události přestal sázet. Proč to ale muselo dojít tak daleko? Je nutné, aby naše děti byly svědky sebevraždy vlastního rodiče z důvodu sázení? Naopak rodiče by měli pomáhat dětem takové překážky překonávat bez větších problémů.

Patologické hráčství se v dnešní společnosti stává velkým společenským problémem. Mnoho závislých osob, mezi které patří i velmi mladí lidé, si neuvědomují, kolik blízkých lidí z okolí musí řešit následky jejich hraní. Jak roste počet závislých, tak se samozřejmě rozšiřuje okruh lidí postižených tímto patologickým jevem. Rodina je primárním společenstvím pro formování osobnosti a má velký vliv na další život. Rodiče, jejich výchova a kvalitní komunikace, by měli poskytnout dítěti vzorce správného chování a umožnit mu kvalitní využívání volného času, a dobrý vstup do budoucího života. Rodina může později ovlivnit motivaci ke hře, ale i to, zda dítě překročí hranici tolerance a zkusí hraní, nebo dokonce sklouzne k závislosti.

Patologické hráčství se týká každého z nás. Patologickým hráčem se stejnou měrou může stát vzdělaný člověk nebo člověk bez vzdělání. Může jim být muž, ale i žena. Hráčství postihuje lidi chudé i velmi bohaté, stejně tak osoby na vysokých pracovních pozicích, nezaměstnané, a co je nejhorší, řadí se sem právě mladá generace, která může spadnout do závislosti velmi rychle. Důsledky patologického hráčství nejsou veřejně známé. Hráči se snaží vyhrát za každou cenu. Jejich rodina a nejbližší okolí se odsouvá na druhou stranu. V období hraní se u hráčů mění vnímání, prožívání a chování. V pozdních stádiích může dojít až k úplné devastaci osobnosti.

Zejména rodina se může stát opěrným bodem pro prevenci patologického hráčství. Pokud jedinec oporu v rodině nemá, pak se rodiče nemohou divit, když se dítě stane hráčem. Rodina by právě proto měla být primární prevencí v boji proti patologickému hráčství, protože z mého výzkumu vyšlo najevo, že o prevenci gamblingu na školách se hovoří jen okrajově, nebo dokonce vůbec. I když je patologické hráčství závislost,

je rodiči, školami a především celou společností podceňována. Její rizika a nebezpečí jsou brána na lehkou váhu.

Ve výzkumné části jsem zjistila a velmi mě to překvapilo, že velká většina dotazovaných respondentů má ve svém okolí nějakého hráče, a v mnohých případech je to právě člen rodiny. Velmi mě zarazilo, kolik dětí využívá k sázení druhé osoby, aby nějakým způsobem obešly zákazy a zákony. Zjistila jsem, že se patologické hráčství netýká pouze chlapců, ale i děvčat, kteří začínají s hraním už ve velmi mladém věku. Tím se potvrdily mé hypotézy. Jednak, že hráčství se týká i děvčat a že prevence je na velmi špatné úrovni. Děti s hraním začínají již velmi brzy.

Při studiu literatury jsem dospěla k názoru, že literatury zabývající se patologickým hráčstvím, ve srovnání s jinými závislostmi , je prozatím málo. U nás se touto problematikou podrobně zabývá MUDr. Karel Nešpor, který je primářem v Bohnicích a s patologickým hráčstvím má mnohaleté zkušenosti. I když se o závislosti na hazardních hrách mluví trochu více, stále to není dostatečné, a je proto nutné se jí zabývat i nadále, a preventivně působit na obyvatele všech věkových kategorií, ale především na mladou generaci. Rodiče i pedagogové by měli o závislostech vědět mnohem víc, aby ji popřípadě včas rozpoznali a začali ji řešit. Hráčství se v dnešní době netýká pouze automatů, sázkových kanceláří, ale má souvislost i s hraním počítačových her. Počítačové hry jsou u dnešní mládeže velmi oblíbené a zároveň daleko více nebezpečné, protože jsou děti uzavřené ve vlastních pokojích, a nikdo se o této závislosti nemusí dozvědět.

Znovu musím zdůraznit důležitost prevence, která se týká veškerých patologických jevů. Když budou děti lépe informovány snad se jejich přístup změní a nebudou mít potřebu si vše vyzkoušet na sobě. Každá závislost se nejlépe léčí v počátečních stádiích. Proto jsem zařadila do seznamu příloh (příloha č. 2 a 3) dotazníky, které potenciální hráče odhalí. Také si myslím, že by bylo velmi důležité spolupracovat se školami, které by velmi rády uvítaly přednášky z patologického hráčství. Z mé vlastní zkušenosti vím, když jsem na jedné ze škol, na které jsem realizovala výzkum a dělala přednášku, měla jsem hned zpětnou vazbu. Okamžitě chtěli vědět, jak výzkum dopadl, a jestli mám k dispozici nějaké letáčky, které by varovaly před patologickým hráčstvím.

Výzkum vystihuje současný stav a vypovídá o tom, že je třeba se patologickému hráčství více věnovat, a především proti němu bojovat.
Po shrnutí všech poznatků si dovoluji říct, že je nutné eliminovat místa, kde je hazard provozován. Kvůli narůstajícímu počtu mladých lidí je potřeba hazardní místa úplně odstranit z okolí škol. Dle mého názoru je závislost na hraní stále podceňována a nevěnuje se jí dostatečná pozornost, jak od společnosti, tak i politiků. Je potřeba, o tomto problému, začít nejen pouze mluvit, ale také konat (především o možnostech řešení a omezování hazardu). Když uzná celá společnost jako celek, že patologické hráčství je problém, tak i rodiče pochopí, že je důležité své děti preventivně chránit před tímto problémem, a nebýt vůči této závislosti slepí.

I přesto, že mé otázky byly zodpovězeny, tak se zároveň otevřelo mnoho dalších otázek, ze kterých bych v budoucnu mohla čerpat. Toto téma bych velice ráda propracovala v magisterském studiu.

RESUMÉ

Pro téma své bakalářské práce jsem se rozhodla na základě tragické smrti jednoho ze zákazníků sázkové kanceláře, v které pracuji. Před šesti měsíci kvůli sázení spáchal sebevraždu. Jeho syn, který také sázel, byl svědkem otcovy smrti. Jejich problémy a trápení mě natolik zaujaly, že jsem se rozhodla věnovat jejich tragické, životní události tuto práci. Chci tak vyjádřit svůj postoj k této problematice.

Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická se rozděluje na tři kapitoly. V první z nich rozebírám patologické hráčství, jeho druhy a stádia této závislosti. Druhá část popisuje mladou generaci, a nejvíce ohrožené skupiny. Ve třetí části pak nastiňuji rodinou výchovu jako základ prevence, motivaci s komunikací jako součást této prevence. Praktická část obsahuje malý kvantitativní výzkum na školách, který je zpracován do grafů a odpovídá na otázky z dotazníku, který jsem sama vypracovala.

ANOTACE

Joklová Miroslava: ***Počátky patologického hráčství u mladé generace*** **(Bakalářská práce). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií, 2012.**

Práce se věnuje problému spojeném s hraním u mladé generace. Zahrnuje teoretické poznatky Prim. MUDr. Karla Nešpora, CSc., který se tímto problémem zabývá. Obsahuje výzkum pomocí dotazníku, který poodhaluje, že mladí lidé začínají hrát již v mladém věku.

KLÍČOVÁ SLOVA

Patologické hráčství, gamblérství, hráč, hra, závislost, mladá generace, rodina, výchova, motivace, komunikace.

ANNOTATION

Joklová Miroslava: ***The origins of the gambling among the young generation*** **(Bachelor′s work). The University of Tomáš Baťa Zlín, Fakulty of humanity studies, Institute of Interdisciplinary studies Brno, 2012.**

The work is devoted to probléme associated with plying and especially the young generation. Includes mainly theoretical knowledge Prim. MUDr. Karel Nešpor, CSc., which deals with the problems. It includes research using a questionnaire which reveals that young people are starting to play at a young.

KEY WORDS

Compulsive gambling, gambling, gambler, gamble, addiction, young generation, family, education, motivation, communication.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BAKOŠOVÁ, Z.: *Sociálna pedagogika jako životná pomoc*, Bratislava: Vydavatelství public promotion, 2008, 182 s., ISBN 978-80-970675-0-2
2. BURIÁNEK, J.: *Sociologie*, Fortuna, Praha, 2008, 144 s., ISBN 978-80-7373-028-4
3. ČERNÝ, V.: *Řeč těla*, Computer press, a.s., 2007, 254 s., ISBN 978-80-251-1658-6
4. FONTANA, D.: *Psychologie ve školní praxi*, Portál, Praha, 1997, 384 s., ISBN 80-7178-063-4
5. HARTL, HARTLOVÁ: *Psychologický slovník*, Portál, Praha, 2000, 776 s., ISBN 80-7178-303-X
6. JANÁKOVÁ, D.: *Hráčství – droga nových rozměrů*, Linde, Praha, 1999
7. JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník,* Portál, Praha, 2007, 288 s., ISBN 978-80-7367-269-0
8. KRAUS, B.: *Teorie výchovy*, IMS, Brno, 2006, 29 s.
9. KRAUS, B.: *Základy sociální pedagogiky*, Portál, Praha, 2008, 216 s., ISBN 978-80-7367-383-3
10. KRAUS, SÝKORA: *Sociální pedagogika*, IMS, Brno, 2009
11. MAKARENKO, A. S.: O výchově dětí v rodině, Nakladatelství literárního sdružení učitelského, Dědictví Komenského, Praha, 130 s.
12. MATOUŠEK, KROFTOVÁ: *Mládež a delikvence*, Portál, Praha, 1998, 336 s., ISBN 80-7178-226-2
13. MÜHLPACHR, P.: *Sociopatologie*, IMS Brno, 2009, 194 s.
14. NEŠPOR, K.: *Hazardní hra jako nemoc*, Nakladatelství Aleny Krtilové, Praha, 1994
15. NEŠPOR, K.: *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou,* Sportpropag, Praha, 1999
16. NEŠPOR, K.: *Vaše děti a návykové látky*, Portál, Praha, 2001, 160 s., ISBN 80-7178-515-6
17. NEŠPOR, K.: *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*, Portál, Praha, 2003, 152 s., ISBN 80-7178-831-7
18. NEŠPOR a kol.: *Jak překonat hazard: prevence, krátká intervence a léčba*, Portál, Praha, 2011, 160 s., ISBN 978-80-262-0009-3

19. PRUNNER, P.: *Psychologie gamblerství, aneb, Sázka na štěstí,* Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, ISBN 90-8807-380-0741
20. RADVAN, VAVŘÍK: *Metodika psaní odborného textu a výzkumu v sociálních vědách*, IMS, Brno, 2009, 57 s.
21. TKÁČ, J.: *Patologické závislosti*, IMS, Brno, 2008, 71 s.
22. VÁGNEROVÁ, M.: *Základy psychologie*, Nakladatelsví Karolinium, Praha, 2007, 356 s., ISBN 978-80-246-0841-9
23. VÍZDAL, F.: *Základy psychologie*, IMS, Brno, 2009, 186 s.
24. VÍZDAL, F.: *Sociální psychologie I*, IMS, Brno, 2010, 140 s.

Internetové stránky:

25. http://cs.wikipedia.org/wiki/Generace
26. http://cs.wikipedia.org/wiki/Sazka

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1- Dotazník

Příloha č. 2- Dotazník organizace Gamblers Anonymous

Příloha č. 3- Dotazník organizace South Oaks Gambling Screen

Příloha č. 1

D O T A Z N Í K

Dobrý den,

jmenuji se Miroslava Joklová a jsem studentkou UTB IMS Brno a pracuji na bakalářské práci s tématem „Počátky patologického hráčství u mladé generace“. Ráda bych Vás tímto poprosila o spolupráci, kterou mi pomůžete při zpracování mé bakalářské práce. Tento dotazník je anonymní a proto Vás prosím o pravdivé vyplnění. Slibuji Vám, že těchto informací nebude zneužito, budou sloužit pouze pro tuto práci a výsledky budou po vyhodnocení zničeny. Také doufám, že společně přispějeme k dobré věci.

Děkuji

Prosím vybrané odpovědi čitelně označte např.křížkem. (příklad: dívka X)

1. **Pohlaví:**

- chlapec
- dívka

2. **Věk:**

- 13-14
- 15-17
- 18 a více

3. **Navštěvuji:**

- ZŠ
- SŠ
- SOU

4. **Kolik volného času denně mám:**

- 1-2 hod
- 3-4 hod
- 5 a více
- žádný

5. **Kolik času trávím denně s rodiči:**

- 1-2 hod
- 3 a více
- žádný

6. **Ve volném čase se nejčastěji zabývám:**

- nudím se
- zájmovými kroužky (sport, hudba, knihy...)
- sledováním televize
- PC, notebook
- přípravou do školy
- jinou činností: ….....**...**

7. **Doma mám k dispozici počítač s internetem:**

- ano
- ne

8. **Počítač mi slouží:**

- k učení a získávání nových informací
- k využití sociálních sítí (ICQ, SKYPE, FACEBOOK.....)
- k hraní počítačových her
- k jiným účelů:.....**.....**

9. **Jsem informován-a o patologickém hráčství:**

- ano
- ne

10. **Kdo mě poprvé informoval o patologickém hráčství:**

- rodiče
- škola
- kamarádi
- jiný zdroj:.....

11. **Už jsem navštívil-a hernu nebo sázkovou kancelář za účelem sázky:**

- ano
- ne
- pouze jako doprovod (nesázel-a jsem)

12. **Částka, kterou jsem vsadil-a:**

- 10-50,- Kč
- 51-99,- Kč
- více než 100,- Kč

13. **V mém okolí je člověk, který sází nebo hraje:**

- ano
- ne
- nezajímám se o to

14. **Tento člověk je:**

- jeden z rodičů
- kamarád-ka
- sourozenec
- ostatní:.....

15. **Hraji na automatech nebo sázím:**

- ano
- ne
- ne, ale chtěl bych to zkusit

16. **Kontroluje obsluha herny nebo sázkové kanceláře věk:**

- ano
- ne
- nevím
- sází za mě někdo jiný

17. **Myslím si, že by měla probíhat prevence patologického hráčství na školách:**

- ano
- ne
- je mi to jedno

18. **Je patologické hráčství nebezpečné:**

- ano
- ne
- nevím

Příloha č. 2

Dotazník organizace Gamblers Anonymous

Je jeden z nejjednodušších pomocníků ke zjištění patologického hráčství. (Anonymní hazardní hráči)

Odpovídejte prosím pouze „ano“ nebo „ne“, podle toho jestli je pravdivá odpověď bližší „ano“ nebo „ne“.

1. Ztrácíte často kvůli hře čas?
2. Učinila hra Váš život doma nešťastný?
3. Poškodila hra Vaší pověst?
4. Cítíte po hře výčitky svědomí?
5. Hrál jste někdy proto, abyste získal peníze, jimiž byste zaplatil dluhy nebo vyřešil finanční těžkosti?
6. Zmenšilo hraní Vaši ctižádost a výkonnost?
7. Když prohrajete, máte pocit, že se musíte co nejdříve vrátit a vyhrát, co jste prohrál?
8. Když vyhrajete, máte silnou touhu se ke hře vrátit a vyhrát ještě víc?
9. Hrajete často tak dlouho, dokud neprohrajete poslední peníze?
10. Půjčil jste si někdy proto, aby jste financoval hru?
11. Prodal jste někdy něco, aby jste financoval hru?
12. Nechce se vám používat peníze ze hry pro normální účely?
13. Způsobila hra to, že se nestaráte o prospěch rodiny?
14. Hrál jste někdy déle, než jste měl původně v úmyslu?
15. Hrál jste někdy, abyste unikl trápení a starostem?
16. Spáchal jste někdy, nebo jste někdy uvažoval o spáchání nezákonného činu, aby jste financoval hru?
17. Působí Vám hra potíže se spaním?
18. Vedou hádky, nespokojenost nebo zklamání k tomu, že ve Vás vzniká touha hrát?
19. Když se na Vás usměje štěstí, cítíte touhu to oslavit pár hodinami hry?
20. Uvažoval jste někdy o sebezničení v důsledku hry?

Spočítejte kladné odpovědi u otázek 1-20.

Patologický hráč většinou odpoví kladně na 7 nebo více otázek.[81]

[81] Nešpor a kol.: *Jak překonat hazard: prevence, krátká intervence a léčba,* Portál, Praha, 2011, s. 141

Příloha č. 3

Dotazník na patologické hráčství „South Oaks Gambling Screen“

Tento dotazník je daleko spolehlivější než výše uvedený dotazník organizace Anonymních hráčů. (složitější dotazník)

1. Označte prosím, který z následujících druhů hry jste ve svém životě provozoval. U každého typu zatrhněte „vůbec“, „méně než 1x týdně“ nebo „1x týdně a více“.

a/ hraní karet pro peníze: vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

b/ sázky na koně, psí dostihy nebo jiná zvířata: vůbec -méně než 1x týdně“ -1x týdně a více

c/ sázky na sportovní výsledky: vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

d/ hra s kostkami o peníze: vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

e/ hra v kasinu: vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

f/ loterie, sázení čísel: vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

g/ bingo pro peníze: vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

h/ hra na burze, trhu s komoditami apod.: vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

i/ tzv. výherní automaty, pokrové automaty a jiné přístroje na hazardní hru: vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

j/ kuželky, střelba, golf nebo jiná hra vyžadující dovednost pro peníze: vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

k/ jiné hry pracující s papírem než jsou uvedené výše: vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

l/ jiná forma hry než ty, které jsou uvedené výše (upřesněte prosím jaká): vůbec -méně než 1x týdně -1x týdně a více

2. S jakým největším množstvím peněz jste hrál v jediném dni?

Nikdy jsem nehrál

Do 10 Kč

Více než 10 a méně než 100 Kč

Více než 100 a méně než 1000 Kč

Více než 1000 Kč a méně než 10 000 Kč

Více než 10 000 a méně než 100 000 Kč

Více než 100 000 Kč

3. Zaškrtněte ty lidi ve svém životě, kteří mají nebo měli problém s hrou?

Otec nebo matka

Manželka nebo partner

Bratr nebo sestra

Dítě

Prarodič

Jiný příbuzný

Přítel nebo někdo jiný významný v mém životě

4. Když hrajete, jak často se vracíte zpátky druhý den, abyste nazpět vyhrál peníze, které jste prohrál?

Nikdy

Někdy (méně než v polovině případů, kdy prohraji)/

Většinou, když prohraji

Pokaždé, když prohraji

5. Stalo se někdy, že jste tvrdil, že jste vyhrál, ale nebylo to tak, vlastně jste prohrál?

Nikdy (nebo jsem nikdy hazardně nehrál)

Ano, méně než v polovině případů, kdy jsem prohrál

Ano, většinou.

6. Měl jste někdy pocit, že vám hra působí problémy? Ne - Ano - V minulosti, teď ne

7. Hrál jste někdy víc, než jste chtěl? Ano -Ne

8. Kritizovali lidé někdy Vaši hru nebo Vám říkali, že máte se hrou problém, ať už jste jim dal za pravdu nebo ne? Ano -Ne

9. Cítil jste se někdy provinile kvůli hře nebo kvůli tomu, co se během hry stalo? Ano -Ne

10. Cítil jste někdy, že chcete s hrou přestat, ale měl jste dojem, že to nedokážete? Ano -Ne

11. Stalo se někdy, že jste ukrýval tikety, sázenky, vyhrané peníze nebo jiné známky hry před manželkou, dětmi nebo jinými lidmi, kteří jsou pro Vás důležití? Ano -Ne

12. Pohádal jste se někdy s lidmi, s nimiž žijete, kvůli způsobu, jaký nakládáte s penězi? Ano -Ne

13. Jestliže jste odpověděl na otázku 12 kladně: Týkaly se hádky kvůli penězům někdy hry? Ano -Ne

14. Půjčil jste si někdy od někoho a peníze jste mu nevrátil kvůli hře? Ano -Ne

15. Zameškal jste někdy práci nebo školu kvůli hře? Ano -Ne

16. Jestliže jste si na hru nebo na placení dluhů kvůli hře půjčil, od koho, nebo kde jste si vypůjčil? (Zaškrtněte „Ano“ nebo „Ne“ u každého bodu)

a/ z peněz na domácnost ...Ano - Ne

b/ od manžela nebo manželky ...Ano - Ne

c/ od jiných příbuzných i ze strany manželky ...Ano - Ne

d/ od bank, spořitelen nebo kreditních společností ...Ano - Ne

e/ z kreditní karty ...Ano - Ne

f/ od lichvářů ...Ano - Ne

g/ prodal jste akcie, obligace nebo jiné jistiny ...Ano - Ne

h/ prodal jste osobní nebo rodinný majetek ...Ano - Ne

i/ půjčil jste si z vlastního konta ((zaplatil jste nekrytým šekem) ...Ano - Ne

j/ máte možnost půjčit si u sázkaře ...Ano - Ne

k/ máte možnost půjčit si v kasinu ...Ano - Ne

Hodnocení : Výsledek vznikne součtem kladných odpovědí na „rizikové“ otázky:

Otázky 1, 2 a 3 se nepočítají

Otázka 4: „Většinou, když prohraji“ nebo „Pokaždé, když prohraji“

Otázka 5: „Ano, méně než v polovině případů, kdy jsem prohrál“ nebo „Ano, většinou“

Otázka 6: „Ano“ nebo „V minulosti, ale ne nyní“

Otázky 7 až 11: „ Ano“

Otázka 12: nepočítá se

Otázky 13 až 15: „Ano“

Otázky 16 a/ - i/: „Ano“

Otázka 16 j/ a k/: nepočítá se (celkem 20 otázek se počítá)

Celkový součet = ...

0 = žádný problém

1 až 4 body= určitý problém

5 a více bodů = pravděpodobně patologické hráčství.[82]

[82] Nešpor a kol.: *Jak překonat hazard: prevence, krátká intervence a léčba*, Portál, Praha, 2011, s. 143-145